

O'zbekiston adabiyoti va san'ati

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqra boshlagan • www.uzas.uz • 2007-yil, 15-iyun • № 24 (3904)

МУСТАҚИЛЛИК БАЙРАМИ

БАРЧАМИЗНИКИ, БУТУН ХАЛҚИМИЗНИКИ

Шу кунларда бутун мамлакатимизда ҳаётимиздаги энг азиз ва энг улуг байрам — мамлакат мустақиллигининг ўн олти йиллигини муносиб кутиб олишга қизғин ҳозирлик кўришмоқда. Президентимиз Ислам Каримовнинг мазкур байрамга тайёргарлик кўриши ва уни ўтказиш тўғрисидаги қарори асосида жойларда "Бу байрам — барчамизники, бутун халқимизники" деган эзгу гоя асосида маданий-маърифий тадбирлар ўтказилаётди.

си шаклланган янги авлод вояга етди. Уларнинг истеъдод ва қобилиятларини рўйбга чиқариш учун барча имкониятлар яратиб берилди.

Шу ўринда таъкидлаб ўтиш жоизки, истиқлолимиз билан боғлиқ эзгу тушунчаларни янада чуқурроқ англаш, унинг қандай кураш ва машаққатлар эвазига кўлга киритилганини, мустақиллигини мустаҳкамлаш йўлида олиб борилаётган ислохотларнинг мазмун-моҳиятини таъсирчан воситалар орқали очиқ бериш, миллати, тили ва диний эътиқодидан қатъий назар, юртимизда яшаётган ҳар бир инсоннинг жамиятимиз ҳаётидаги ўзгаришларга бевосита дахлдорлик туйғусини ошириш, ўзаро меҳр-оқибат туйғусини кучайтириш бугунги кунда барчамизнинг, жумладан ижодкор зиёлиларнинг бирламчи вазифаларидан ҳисобланади.

Мазкур қарорда Маданият ва спорт ишлари вазирлиги "Ўзбекнаво" эстрада биришмаси, Ёзувчилар ва Бастакорлар уюшмаларига ҳамкорликда Ватани-

миз истиқлолини тараннум этувчи энг яхши кўшиқ ва мусиқий асарлар учун республика танловини ўтказиш мақсадида унинг низомини ишлаб чиқиш, танловни ўтказиш, ғолиблар ва совриндорларни Мустақиллик байрами арафасида эълон қилиш вазифаси қўйилган эди. Қарор матбуотда эълон қилиниши билан бу вазифани амалга ошириш юзасидан тайёргарлик ишлари бошлаб юборилди.

Кунги кеча кўшиқ ёзувчи шоирлар, бастакорлар, ижрочи хонандалар ва концерт ташкилотчилари иштирокида бўлиб ўтган йилгида мазкур танловдан кўзда тутилган мақсад ва вазифалар кенг тушултириб берилди.

Маданият ва спорт ишлари вазирининг биринчи ўринбосари Б.Сайфуллаев, республика Маънавият тарғибот маркази раҳбари Минҳожиддин Мирзо, Ўзбекистон халқ шоири Жуманиёз Жабборов, Бастакорлар уюшмаси раиси Рустам Абдуллаев, таниқли бастакор Анор Назаров ва бошқалар сўзга чиқиб, бугун она-юртимизда кечаётган оламшумул ўзгаришларни, истиқлол шарофатларини куйлаш, санъат асарларида ифода этиш ҳар бир ижодкор учун шарафли ва масъулияти иш эканлигини алоҳида таъкидладилар.

Ийгилишини Маданият ва спорт ишлари вазири Р.Қурбонов олиб борди.

Мазкур танлов ҳақидаги эълон ва унинг низоми газетамизнинг ушбу сонидида эълон қилинмоқда.

"ВАТАН ЯГОНАДИР, ВАТАН БИТТАДИР"

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, "Ўзбекнаво" эстрада биришмаси, Бастакорлар уюшмаси, Ёзувчилар уюшмаси Ватанимиз мустақиллигининг ўн олти йиллигини кенг нишонлаш, мамлакатимиз истиқлолини тараннум этадиган янги кўшиқ ва мусиқий асарлар яратишни рағбатлантириш мақсадида

кент шаҳрида вилоят миқёсида бўлиб ўтади.

Учинчи босқич 25-31 июл кунлари Тошкент шаҳрида республика миқёсида ўтказилади.

Танловда ёшидан қатъий назар Ўзбекистон фуқароси бўлган профессионал ва ҳаваскор ижрочилар қатнашишлари мумкин.

Республика танлови ғолиблари уч йўналиш (мант, мусиқа, ижро маҳорати) бўйича аниқланади ҳамда улар махсус диплом ва пул мукофотлари билан тақдирланадилар.

- Учта биринчи ўрин (ҳар бири 1 миллион сўмдан)
- Учта иккинчи ўрин (ҳар бири 800 минг сўмдан)
- Учта учинчи ўрин (ҳар бири 600 минг сўмдан)
- Рағбатлантирувчи мукофотлар (йигирма битта, ҳар бири 400 минг сўмдан).

Мурожаат учун манзил:

Тошкент шаҳри, Мустақиллик майdonи, 5-уй, 13-қават, 9-хона. Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг Театрлар ва томоша муассасалари ишлари бошқармаси.

Телефонлар: 139-43-73; 139-43-50 **-5>**

"Ватан ягонадир, Ватан биттадир"

мавзусида энг яхши кўшиқ ва мусиқий асарлар республика танловини эълон қилади.

Танлов уч босқичда ташкил этилади:

Биринчи босқич 2007 йилнинг 20 июндан 5 июлгача Қорақалпоғистон Республикаси, Тошкент шаҳри ва вилоятларда туман ва шаҳарлар миқёсида ўтказилади;

Иккинчи босқич 6 июлдан 20 июлгача Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоят марказлари ҳамда Тош-

"НИҲОЛ" ПАР САРАПАНМОҚДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти ташаббуси билан ёш истеъдодлар учун таъсис этилган "Ниҳол" мукофотига номзодлар танлаш давом этмоқда.

Тошкент вилоятининг Бўка туманида бўлиб ўтган "Ниҳол" кўрик-танловининг вилоят босқичи жуда қизғин кечди. Ҳақамлар хайъати ҳулосасига кўра:

Эстрада йўналиши бўйича Элёр Шоймардонов, Отабек Собиров, Алишер Халилов;

Мумтоз кўшиқ йўналишида Мукимал Махмудова, Шухрат Абдуллаев, Бехзод Шахрпач, Шаҳноза Имомалиева;

Опера жанрида Гулмира Нурматова; Мусиқа йўналишида Малика Бахишова, Хусан Мирсолиев, Нигора Айнабаева, Аслиддин Ёрматов;

Ракс йўналиши бўйича Одина Курбонова, Мафтуна Эргашевалар танловнинг республика босқичида қатнашиш ҳуқуқини кўлга киритдилар.

А.АБДУМАЛИКОВ

Д.АХМАД олган сурат.

ДИЛОБАРНИНГ ДИЛБАР ҒАЛАБАСИ

Ҳар бир жамиятнинг истиқбол, маънавияти унинг аёлларга муносабатида ҳам ўз аксини топади. Истиқлол йилларида мамлакатимизда хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги фаол иштирокини таъминлаш, уларга ўз истеъдод ва маҳоратларини тўла намоён этишлари учун зарур шарт-шароитларни яратиб беришга алоҳида эътибор берилмоқда. Шу боис, аёлларимиз жуда кўп соҳаларда ажойиб ютуқларни кўлга киритмоқдалар. Бу, айниқса, спорт соҳасида ҳам яққол кўзга ташланмоқда.

Пойтахтимиздаги мухташам "Туркистон" саройида Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси, Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, республика Шарқ яққа курашлари ва жанг санъати маркази, Миллий телерадиокомпания ташаббуси билан уюштирилган "Машриқзамин маликаси — 2007" республика танловининг яққонлиги босқичига бағишланган тадбир бўлиб ўтди.

Мазкур танловда шарқона яққа кураш мусобақаларида юқори натижаларга эришган қизларимиз пазандлик, меҳмон кутуш, намунали оила бекаси каби шартлар бўйича ўзаро беллашдилар. Таэквандо бўйи-

Е.БОТИРОВ олган сурат.

ТАЛАБАЛАР ШАҲАРЧАСИ БАЙРАМ АРАФАСИДА

Мамлакатимиз Олий таълим муассасалари талаба-ёшлари ўртасида соғлом турмуш тарзи муҳитини янада мустаҳкамлаш, уларнинг спорт билан мунтазам шуғулланиши учун замон талабларига мос шарт-шароитларни яратиш, спорт мусобақалари орқали ёшларнинг иродаси, ўз кучи ва имкониятларига бўлган ишончларини мустаҳкамлаш, йигит-қизларда мардлик, ватанпарварлик, эл-юрт ва кекса авлодга меҳр-муҳаббат туйғусини камол топтириш мақсадида талаба-ёшлар ўртасида универсиадалар ўтказиш юртимизда яхши анъанага айланиб қолди.

Бугун пойтахтимиздаги "Ёшлик" талабалар шаҳарчаси ҳар қачонгидан ҳам кўркам ва гажмув. Чинакам байрам кайфиятига кирган бу мўъжаз шаҳарча яқинлашиб ке-

лаётган мусобақалар тараддуида юрган ташкилотчилар, мураббитлар ва ёшлар билан тўлиб-тошган. Ҳаммада бир хил ҳаяжон. Мақсад — ушбу ёшлар байрамини кўта-

АДИБ ИБРАТЛАРИ

Таваллуд кунининг 100 йиллиги нишонланаётган улуг адибимиз Абдулла Қаҳҳор ўзининг бир қатор асарларини ёзувчиларнинг дўрмондаги ижод боғида яратган. Адиб шу ерда яшаб ижод қилар экан, туман меҳнатқашлари билан яқиндан алоқада бўлган, оддий одамларнинг ҳаётини чуқур ўрганган. Бу нарса адиб асарларида ўзининг куйма ифодасини топади.

Ёзувчилар уюшмаси Тошкент вилояти ташаббуси билан адиб хотирасига бағишлаб ўтказилган учрашувда Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ шоири Абдулла Орипов, Қибрай тумани ҳокими Шокир Тоҳиров, Ўзбекистон халқ

шоирлари Сироҳиддин Саййид, Маҳмуд Тоир, адабиётшунос олимлар Иброҳим Фафуров, Абдусалом Умаров, муҳаррирлар Уткир Раҳмат, Азим Суён, Аҳмаджон Мелибоев, Тошкент вилояти ҳокимининг маънавият ишлари бўйича ёрдамчиси Раҳматилла Шералиев ва бошқалар сўзга чиқиб, Абдулла Қаҳҳор адабий меросининг маънавий ҳаётимизда тутган ўрни, адиб издошлари ижодининг ўзига хос хусусиятлари, инсон онги, хусусан ёшлар дунёқараши учун кураш авж олган бугунги кунда ижодкор зиёлиларнинг жамият ва миллат олдидаги бурчи тўғри-

ринки кайфиятда ўтказиш. Шу мақсадда бу ерда "Универсиада" мусобақаларини ўтказиш учун барча шарт-шароитлар тахт қилиб қўйилди. Шаҳарчадаги Маънавият ва маърифат маркази, талабалар турар жойлари, овқатланиш шохобчалари-ю дўконлар мусобақа иштирокчилари хизматида бўлади. Шунингдек, қатнашчиларнинг спорт беллашувларидан бўш пайтларни мазмунли ўтказиш бўйича ҳам зарур чора-тадбирлар дастури ишлаб чиқилган. Унга кўра, мазкур мусобақаларда иштирок этиши мўлжалланган жами 2393 нафар қатнашчи пойтахтимиздаги мухташам кино-театр ва концерт залларида, музей ва зиёратгоҳларга бориб маданий ҳордиқ чиқарадилар.

"Универсиада" мусобақаларининг кун тартиби, ўтказилиш жойлари ва саналарни аввал ҳабар қилгандик. Бугун ана шу асосий беллашувлар ўтадиган ўйингоҳларда тайёргарлик ишлари яқунланяпти.

21 июн кунги старт оладиган "Универсиада" мусобақаларига санокли кунлар қолди. Куч ва маҳорат кўриги бўлиши ушбу байрам ёшлар учун унутилмас кунлар бўлиб қолиши шубҳасиз.

Биз унда иштирок этаётган барча жамоаларга, талаба-ёшларга омад ва зафарлар тилаймиз.

сида сўзлаб бердилар.

Тадбирда, шунингдек, Алишер Навоий номидаги миллий ва вилоят кутубоналарининг ходимлари, Тошкент вилояти оммавий ахборот воситаларининг бош муҳаррирлари, ёш ижодкорлар, бадий ҳаваскорлик жамоаларининг иштирокчилари, шеърят иқлосмандлари ҳам қатнашдилар. Тошкент вилоятида яшаб ижод қилаётган ёш қалам соҳиблари ўзларининг янги шеърларидан ўқидилар, санъаткорлар янги куй-қўшиқларини ижро этидилар. Шу боис, тадбир адабиёт ва санъат байрамига, энг улуг, энг азиз байрамимиз тараннумига айланиб кетди.

Ўз ахборотимиз.

Ўзбекистон давлат Консерваториясида ўрта махсус маданият, санъат ва мусиқа коллежлари ҳамда академик лицейларнинг фортепиано, торли чолғулар, пуфлама ва зарбли чолғулар, яққа хонандлик, театр санъати

ТАНЛОВ ЯКУНЛАНДИ

ли драма актёрлиги), Сойибжон Достонов (оммавий байрамлар режиссёрлиги), Айбек Қудийров (ракс), Ксения Нажмутдинова, Андрей Чернов (фортепиано), А.Юденич (скрипка), О.Аширматов (альт), Ф.Хуснутдинов (виолончел), З.Эшмонов (контрабас) биринчи ўринни эгалладилар.

Юқорида номлари қайд этилганлар ўз йўналишлари бўйича имтиёзли тарзда олий ўқув юртига ўқишга кириш ҳуқуқини кўлга киритдилар.

БУГУНГИ СОНДА:

БИЗ СУВ ИЧГАН ДАРЁЛАР 2

3 АМИР ТЕМУРНИНГ ТУЛПОРИ

КОМИЛЛИК ЙЎЛИ 4

ча тўрт марта Ўзбекистон чемпиони, ўсирилар ўртасида Осий биринчилиги совриндори Дилобар Сайдуллаева танловнинг олий совринига сазовор бўлди. Яна бир спортчимиз — Юлия Сафина биринчи ўринга муносиб кўрилди. Спортда ва ҳаётда яхши натижаларга эришган бир гуруҳ қизлар турли номинациялар бўйича ғолиб бўлдилар.

Ғолибларни тақдирлаш маросимида Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, республика Хотин-қизлар кўмитасининг Раиси С.Иномова иштирок этди.

Халима ХУДОЙБЕРДИЕВА,
Ўзбекистон халқ шоири

Ўчиб бораётган тонилар

Дилга тушган ёнгиндан,
Сувлар чак-чак томаркан,
Йиғлаверса ёмғирлар,
Тупроқ қандай кўмаркан?

Тогдай бошин қандай-ю,
Кўзин қай куч юмаркан,
Тирик ётган жондай у —
Тупроқ қандай кўмаркан?

Кетди Ота муроди,
Одам қайтиб келаркан.
Шундай катта Муродни
Тупроқ қандай кўмаркан?

НИДО

Дарахтларам сезади қузни,
Кирарлар бир-бирин пинжига.
Бизлар қира олмаймиз дўстнинг
Суббуздадай ишқ соғинчига.

Титроқ тушар ҳатто теракка,
Кундузу тун титрайди толмай.
Одам... кетаверади якка,
Сочларининг қораси қолмай.

Дарахтларам қийналар оғир,
Улар бир-бирини суяйди.
Одам... бир-бирига бермас сир,
Фақат одам ёлғиз қуяди.

Ёрижон-а, тушим бир издан,
Кетмоқдан ёмғир уриб, қор.
Мен айрилиб қолмайин Сиздан,
Қабризилиб қўймай туриб қор.

АНЖОН САРИ

Ўйланаман, йўлим туша Анжон сари,
Моҳлароим қўзларига кўзим туша.
Майдалашиб кетмадим мевалари —
Танийманми, қўлга олма, узум туша.

Моҳлароим тақдирдан қуйлаб дoston,
Қалдирғочлар айвонида юрадим?
Келишлари саҳар, азон айтилмасдан
Обдастада сув иситиб турадимми?

Рўмолнинг учига гул битадими,
Қизалоқлар — оналарин тиргақлари.
Орқа билан юриб чиқиб кетадими
Ерга қараб охулайин хуркақлари?

Кўз олдимдан ўтаверар чопа-чоп,
Нодирнинг қўл қўзлари, шох қўзлари.
Қўлогимга келиб турар
Моҳлароим кетаётган хон ароба,
Умархон тўй аробасин шовқилари...
Ўйланаман
Йўлим туша Анжон сари...

Дашти биёбонман. Ҳўламади хут,
Минг йилки чил-чилман, бўлмагандай бут.
Мени унутганин тамоман унут,
Сен томон сўзгучи қайиқ бўлдим мен.

Қадди шамшод эдим тўлган ойлардай,
Менга туюлди ишқ йўлим бойлардай,
Леб сен ёмон отдинг, таранг ёйлардай,
Ҳажринг ўқларидан майиб бўлдим мен.

Вах, ишқнинг тақдири зумда ҳаллигин
Мен қайдан билибмен тили боллигим,
Қанчалар хуш эди камбағаллигим —
Ғам билан бойитдинг, бойиб бўлдим мен.

Кул бўлиб, кул бўлиб аросат аро,
Томчи ишқ сўровдим мен мотамсаро,
Румиймассен, мен деб киймасан қаро,
Кўкиндаги Шамсдай гойиб бўлдим мен.

Дашти биёбонман. Ҳўламади хут.

МЕНГА БАРИБИР...

Менга барибирдир, менга фарқи йўқ,
Кетсанг, дарё йўлига боғласа керек.
Фақат намозшомгул сўлар, барқи йўқ,
Ой осмонда ёлғиз, йиғласа керак.

Кумлари куйдираш дашту чўллари,
Саҳроларда сароб ютиши мумкин.
Буралиб-буралиб дунё йўллари,
Сени алаштириб кетиши мумкин.

Менга барибирдир, ха, менга нима,
Юганимам йўғ-у, азият чекиб.
Йўлга чиққан орта қайтмасмиш кема,
Қайтса, тўфонларда кетармиш чўкиб.

Сен совуққа йўқсан, тагин, бодинг бор,
Кетсанг нухта ўйлаб, сезим билан кет.
Менинг ҳам қичкина арзу долдм бор,
Қачон, қайн кетсанг ўзим билан кет.

Гарчанд
Менга барибирдир,
Менга фарқи йўқ...
*Зиёратгоҳлар.

ВАТАНДИР БУ

Оллоҳ, Оллоҳ эранларнинг
Сўзи қолган Ватандир бу,
Бўзлаб ўтган тўрғайларнинг
Бўзи қолган Ватандир бу.

Юрт деб отга қамчи урган,
Ўққа учган не руҳи, тан.
Кўзимга тик қараб турган
Кўзи қолган Ватандир бу.

Кечи сарҳад, уммонларни,
Кўрсам-да тик иймонларни,
Кинан узган арслонларнинг
Изи қолган Ватандир бу.

Гарчанд жаранг, гарчанд сукунат...
Қон, шон билан олинган юрт,
Тишларига қурашнинг ўт —
Музи қолган Ватандир бу.

Бу ер кимнинг, бу кўк кимнинг,
Эгаси бор ҳар ўт, чимнинг,
Ўз ерида ўзбегимнинг
Ўзи қолган Ватандир бу.

БАХМАЛ

Бахмал боғларида еру-осмон қўқ,
Одамлар гоҳи-гоҳ тўқилар тап-тап.
Сангзор сувларидай тез оқар сув йўқ,
Ўчиб бораётган тоғларга ўхшаб.

Кўжарнинг сел олин жарларида чим
Жилғалар пойғаси, тошлар гуруни.
Мен туюлди-ки, Бахмал — қўп қадим,
Тоғда тошлари ҳам тоза, буруни.

Сангзор чарх уради, жылғалари жўш,
Кетсам кўнглим шунда қолаётгандай.
Боксам тўр бошидан икки арча, қўш
Бир-бир босиб тушиб келаётгандай...

Мирҳалил ота*нинг кўк гумбазидан
Самарқанд кўрнар, хайрон бўлмайси.
Ноҳқа ота*нинг беш пажасидан сув —
Шифо сувларидан ичинг, ўлмайси.

Сифатин тополмай ўнга толдим мен,
Минг хил қовун-қоврак, оққиз ҳидини.
...уч-тўрт қиррасини кўриб қолдим мен
Бахмал — Ўзбекистон марваридини.

ЁЛГИЗЛИК СИРИ

Тирикмасан, шохлар ташлаб уч,
Кўеш янглиғ ўрлайвер тикка.
Тирикмасан, ўзинг қудрат, куч,
Кўрқинч нарса борми тирикка.

Кўрқма, баланд юришни ўрган,
Бир шеринг бўлса доғинг йўқ,
Бок, сенинг атрофингда юрган
Одамларнинг сўн-самоғи йўқ.

Ўлимданам кўрқоқдинг пуч,
Умр тутар бир нола, чўзиқ.
Еринг остида одамлар зич —
Ўлимданам кўрқининг қизик.

Мен Ёлғизлик сирини очдим,
Ундан кўрқмай бўлмайди, ёху!
Ундан қочгин, бир умр қочгин —
Қувиб етса, ўлдираш Куч — шу.

ДАРАХТ ҚУЛАСА...

Отамурод ака хотирасига
Дейман, бир дўстини ўйлаб,
Хаёлларида чўмаркан,
Полвон дарахт қуласа,
Тупроқ қандай кўмаркан?

Маҳзун ёдини ёллаб,
Кўз ёшлари томаркан,
Жонив дарахт қуласа,
Тупроқ қандай кўмаркан?

ЧўЛПОНХОНЛИК БАЙРАМИ

Анджондаги Чўлпон номидаги боғда
анъанавий чўлпонхонлик кечаси
бўлиб ўтди. Тадбир аввалида шoir хайкали
пойига гуллар қўйилиб, рамзий
кабри зиёрат қилинди.

Вилоят ҳокимининг маънавий-маърифий
ишлар бўйича ёрдамчиси А.Нурматов
ўз сўзида Чўлпоннинг халқимиз
тарихи ва мустақиллик учун курашларида
ўрни ҳақида гапириб, қатнашчиларни
ушбу адабиёт байрами билан
қутлади. Шундан сўнг "Қатагон қурбонлари"
жамғармаси раҳбари, филология фанлари
доктори Н.Каримов, профессор С.Мирвалиев,
Ўзбекистон халқ аъзаси М.Али, Ўзбекистон санъат
арбоби О.Холдор шoirнинг ҳаёти ва ижодида
оид фикр-мулоҳазаларини билдирди.

Чўлпоншонос олим Н.Каримовнинг
улуғ юрдошунининг қатл этилишига оид
янги маълумотлари кўпчиликини ҳаяжонга
солди. Тадбир мушоирага улашиб, К.Мирзо,
З.Рўзиева каби таниқли шoirлар ва ёш
ижодкорлар ўзларининг Чўлпонга ба-

ШOИР ХOТИPACИ

Анджон Давлат университетиде та-
ниқли шoir, филология фанлари до-
ктори Исмомил Тўлақоннинг 60 йиллигига
бағишланган хотира кечаси ва унинг
қандаш нашр этилган "Эрк шабадалари"
номли китобининг тақдирот маросими
бўлиб ўтди. Унда таниқли шoir ва ёзув-
чилар, олимлар, талаба-ёшлар иштирок
этидилар.

И.Тўлақ ўз шoirларининг янгича
шақли, ўзига хослиги, руҳияти билан
70-йилларда адабиётимизга кириб кел-
ган Ш.Раҳмон, У.Азим, Х.Даврон каби
истеъдодли шoirлар қаторида ёлкама-
ёлка ижод қилган эди. У қисқа умри
давомида кўплаб гўзал шoirлар, тари-
хий ҳамда замонавий мавзудаги дoston-
лар ва адабиётшунослика оид қиммат-
ли илмий асарлар яратди. Унинг бу
меҳнатлари кадр топиб, "Шухрат" ме-

Маҳди-улё Сароймулкxоним туни билан
ухламай йиғлаб чиқди. Куни кеча,
шабон ойининг ўн еттисиде шом билан
хуфтон орасиде унинг умр йўлдоши
Сохибқирон Амир Темур ҳаётдан қўз
юмди. Ҳўш, энди маликанинг тақдири
ниме бўлади? Ўйлаб юрган орзу-армон-
лари-чи?... Ҳеч кимга айтиб улгурмаган
сирларини ким билан дардлашадиде?
Салтанатни Пирмухаммад Мирзо эплаб
кетармикин? Илоҳим, ўзинг шаҳзода-
лар, беклар, амирларга инсоф, тавфиқ
бергин...

Кўк либос кийиб, юзига қоракўя суртиб
олган малика зулук сочларини ёйиб,
дод-фарёд қилар, канизакларидан
ҳеч бери уни овуга олмас эди.

Маликанинг хонасига салтанатнинг
обрули амирларидан Шохмалик кирди.
— Уэр, малика, тинчингизни бузимди.
Олампахоҳнинг жасади ортилган махо-
фа тайёр. Амир Ҳўжа Юсуф Самарқанд-
га жўнаш учун изн сўраётир...

— Майли.
— Амир Олампахоҳнинг отини ҳам олиб
кетмоқчи.
— Олиб кетсун.
— От ҳеч кимни яқинига йўлат-
маяпти.

Маҳди-улё заррин либосини елкасига
ташлаган ҳолда амир Шохмаликни орқасидан
эргаштириб, отхона томон йўл олди. Не
кўз билан кўрсинки, отнинг кўзла-
ридан дув-дув ёш оқар, нукул қозиги
атрофида айлиниб, депсинар эди. Малика
отнинг ёнига бориб, шохи рўмолчаси
билан унинг ёшли кўзларини арди,
пешонасини силеди. От бир зумда
тинчиди-қолди.

Малика хайрон бўлиб турган амир
Шохмаликка юзланиб, деди:
— Қорабайирни ўзим билан олиб
кетамен.

Сароймулкxоним ўзи учун кадрдон
бўлиб қолган отга тикилиб қарар экан,
беихтиёр 1402 йилнинг 25 июлида Ан-
қара қинида рўй берган бир воқеани
эслади.

...Кескин муҳорабада Боязид қўшини
енглади, унинг ҳарамни, хазинаси, яқин
мулозимлари қўлга олинди. Воқеани
тепалик устида туриб кузатаётган Амир
Темур жангининг ўз фойдасига ҳал
бўлганини сезгач, ўрдаси томон кет-
моқчи бўлади. Лекин Қорабайир олдин-
га юрмайди, кишнайди, нукул ер деп-
синади. Ҳукмдор отининг бу қилиғини
тушунолмай турганда рўпарада нотаниш
отликлар кўринади. Улар қий-чўв қили-
шиб, бостириб кела бошлайди. Шу пайт
қулгои динг бўлган от осмонга бир сап-
чийди-да, қуюн сингари ўрда томон
қўчи кетади. Нотаниш отликлар эса
ортда қолишади. Қорабайир эгасини
омон-эсон боргоҳига олиб келади.

Малика бир неча муддат отнинг
ёнида туриб, унинг пешонаси, бўйни-
ни силаб-суйпади, сўнгра хонаси то-
мон йўл олди.

Тезроқ йўлга чиқиб керак. Пойтахт-
га бориб, ҳукмдорга аза очиб зарур...
Тарихчи Шарафиддин Али Яздий
"Зафарнома"да ёзади: "Шаҳзодалар ва
оқараким, ўтрорда эрдилар, панжшан-
ба кечаси, ойнинг ўн саккизида
(19.02.1405) номози хуфтонда тобутни
қумош қумошлар билан тутуб, махофа
ичида кийуруб, ўтрордин қардилар ва
Самарқанд сори мутаважжаҳ бўдилар",
"Алар наъшини (тобутни) олиб, тез
юруб, дашанба кечаси, шабон ойининг
йигирма иккисиде (23.02.1405) Самар-
қандга кийурдилар. Ва ўшал кеча шаръ
йўсуни биле гўнбаза кийуруб, тўфроққа
тобшурдилар".

Шу воқеадан кейин орадан бир ҳафта
ўтиб, Сохибқироннинг ҳарамни саналми
шайх маликалар — Сароймулкxоним,
Туман оқа, Тўқал хоним ва шаҳзода на-
биралар ҳам Самарқандга етиб келиш-
ди... Улар Муҳаммад Султон хонақосига
бориб, тазвия очдилар.

Ҳазрати бобосининг васиятига хи-
лоф равишда Самарқанд тахтини эгал-
лаган Халил Султон ҳам 1405 йилнинг
20 мартинда мотам маросимини қайта
бошлади. Сохибқирон руҳига хатми
Курьон қилиниб, етим-есирлар учун
хайр-садақа улашилди. Хонақо девор-
ларига Амир Темурнинг кийимлари ва
қурол-аслаҳалари илғиб қўйилди. Улар
орасиде фақат салтанат ҳукмдорининг
гардишига "Рости-русти" (Куч адолат-
да) деб ёзилган муҳрузуги ва қиличи
қўринмас эди.

Мотам маросими тугагач, маликалар
ва набира шаҳзодалар Боғи Дилқўша
га жўнадилар. Улар орасиде амир Шох-
малик ва шайх Нуриддинлар ҳам бор эди.

Тарихчи Шарафиддин Али Яздий
нинг далолатига кўра, "Боғ ниҳоятда
дилқўш ва гўзал тарзда барпо этилгач,
безавол иқбол тили унинг исми-жи-
смига монанд бўлсин учун "Боғи Дилқў-
ш" деб аталди".

Амир Темур 1398 йили Ҳинд сафа-
ридан қайтиб, шу боғда оила аъзолари

билан учрашади. Сўнгра амир Хизрхў-
жаннинг қизи Тўқалхонимга уйланиб,
маликанинг шарафига боғнинг ўртаси-
да маҳобатли қаср қурдиради.

Маликалар ва набираларнинг ҳар
бири ўз ётоқларига кириб кетишди.
Қаср турбидеги кенг хонада маҳди-улё
Сароймулкxоним, амир Шохмалик, шайх
Нуриддинлар қолишди.

— Малика, менга бир масала тинч-
лик бермайдур, — охишта сўз бошлади
амир Шохмалик.
— Дилингидаги гапларни яшир-
манг, амир, неки бўлса барисини айт-
тинг, — деди Сароймулкxоним.

— Валиаҳд Пирмухаммад Мирзо пой-
тахтга етиб келмай туриб, Халил Сул-
тон Мирзо Ҳазрати бобосининг васия-
тини бузиб, тахтга ўтирди. Энди эл-
улус, раиятнинг ҳоли не кечгай?

— Мен ҳам шундан кўркаман, — сўх-

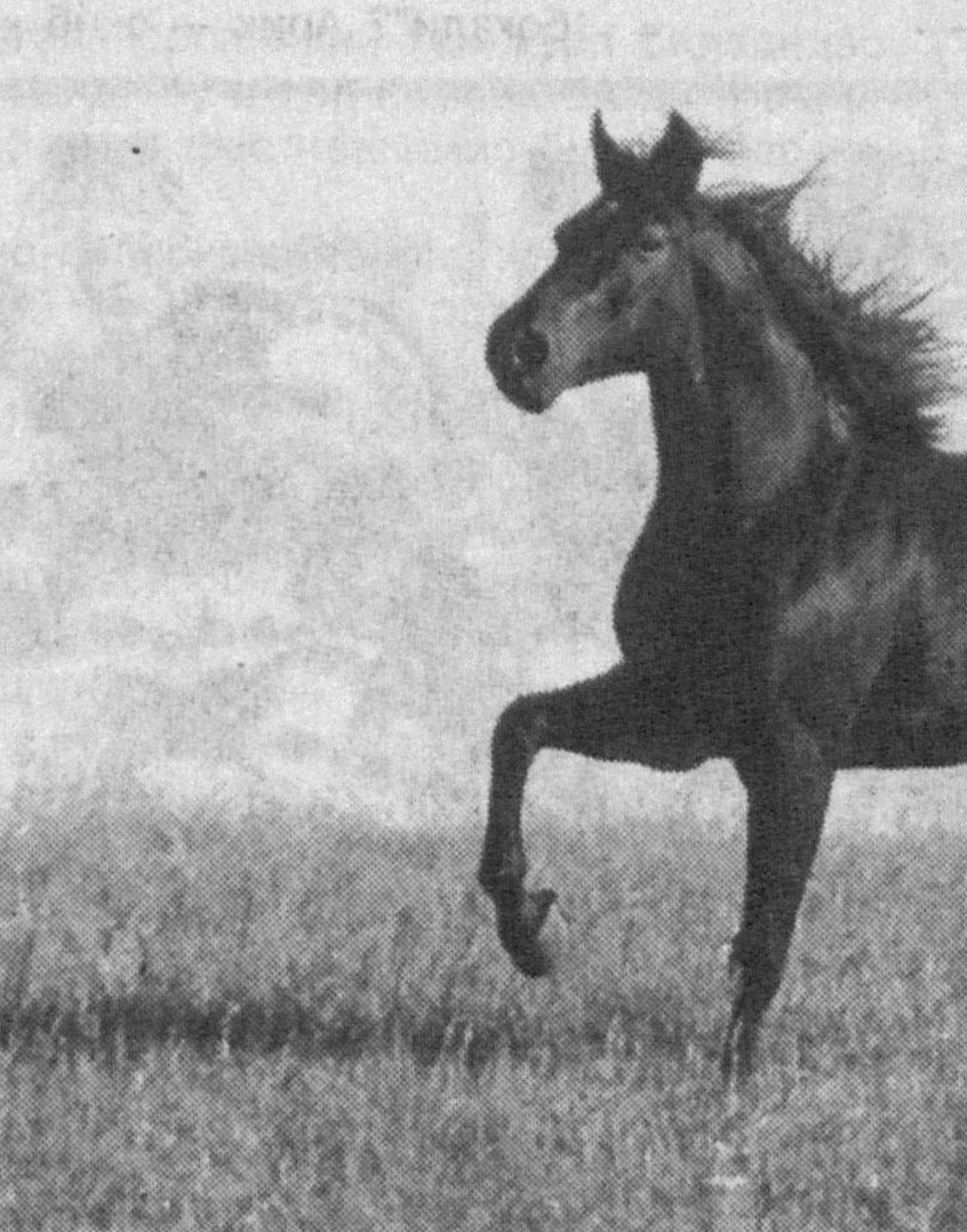
Пирмат ШЕРМУХАМЕДОВ

АМИР ТЕМУРНИНГ ТУДПОРИ

батга аралашди шайх Нуриддин. —
Олампахоҳнинг севимли оти, муҳрузу-
ги, қиличи, кийимларининг "тақдири" не
бўлур?

Даврага сукунат қўқди.
Сароймулкxонимнинг қовоқлари
уюлиб, шахло кўзларида ғазаб учку-
лари чакнади:

— Сохибқиронга тегишли бўлган но-
дир буюмларни Халил Султон Мирзо-
нинг илгига топшириш гуноҳи азимдур.
Маликанинг сўзларини шайх Нурид-
дин қўллаб-қувватлади.
Маҳди-улё катъият билан деди:

— Амир Шохмалик, сиздан ўтинч шул-
ки, эрта ўтиб, индин Олампахоҳнинг оти,
узуги, қиличи ва кийимларини бизга
яқин мулозимлар орқали Хиройга жўна-
тинг. Бу ҳақда Шохрўх Мирзога ўзим
мактуб битурмен. Ана шунда улуг амир-
нинг руҳлари тинч бўлгай. Лекин бир
шарт бор, Қорабайирни Хиройга етқун-
га қадавр одамларингиздан ҳеч бири
мина кўрмасин.

Тонг саҳарда ўнта навкар эгар-жаб-
дуклари қимматбаҳо тошлар билан бе-
затилган Қорабайирни етаклаб, шаҳар-
дан чиқиб кетишди.

...Хуросон ҳукмдори самарқандлик
меҳмонларни иззат-икром билан қутиб
олиб, уларнинг шарафига зиёфат уюш-
тирди. Қорабайир учун махсус сайис
тайинланди.

Орадан йиллар ўтди.
1419 йили Хиротга Хитой императо-
рининг элчилари келдилар. Улар юр-
тига қайтиб кетишлари олдиндан Шох-
рўх Мирзо билан сўхбат қурдилар. У-
чрашда чоғида элчиларнинг бошлиғи
ҳукмдорга нозик бир ўтинчи борлиғи-
ни айтди.

— Сохибқирон Амир Темурни бир
неча ўлимлардан сақлаб қолган учқур
тулпорни ҳақида жуда кўп эшитганмиз.
Ўшал машҳур отдан насл қолганимиз
эркан?..

Шохрўх Мирзо Хитой элчисининг
нимага шама қийаётганин дарров ту-
шунди.

— Ҳазрати отамизнинг севимли оти
Қорабайир наслдан бўлган учқур тул-
порлардан бирини император ҳазрат-
ларига тухфа қилиш ниятимиз бор.
— Бундан ортиқ совға бўлмас эди, —
деди қувончини яшира олмай элчилар
бошлиғи.

1419 йил. Куз ойининг бошлари. Беш
юзга яқин хуросонлик ва мовароуннаҳ-
рлик беклар, амирлар, сипоҳийлар, та-

биллар, алломалар, наққошлар, хатто-
лар элчиларга қўшилиб, Хитой томон йўл
олдилар.

Шохрўх Мирзонинг фармони олий-
сига кўра, амир Шодихожа элчилар бо-
шлиғи қилиб тайинланди. Гийосиддин
Наққошга сафар давомида кўрган-кечир-
ганларини бўяб-бежамай ҳаққоний
ёзиш вазифаси топширилди.

Бу ҳақда Абдураззоқ Сама-
рқандийнинг "Матлаи Саъ-
дайн ва Махмай Баҳрайн"
китобида ҳам сўз юритилган:
"Подшоҳ (Хитой императори
— П.Ш.) қора тусли, тўрт оёғи оқ катта
отга минди; от устига зар тикилган сариқ
рангли ёпиқ ташланган ва иккита ахта-
чи шохона зарбоф қийимлар қийишиб,
отнинг чапу ўнг тарафидан жловини
ушлашган, от эса охишта-охишта, бир-
бири қадам ташлаб борар эди. Подшоҳ
қизил рангли зарбофт қабо кийган ва
қора атласдан гилоф тиктириб, соқоли-

чилар икки йил-у икки ой ва беш кун-
дан кейин омон-эсон юртларига қайтиб
келишди.

Хиротда қолган Амир Темурнинг
Қорабайирни эса доимо ҳокони Саид
Шохрўх Мирзо эътиборида бўлди.

Бир қуни сайис Қорабайирни хи-
зматкорига қашлатиб қўйиштирётган эди,
шу пайт ташқарида маликалардан
бири уни сўраётганини айтди.

— Уэр, — деди канизаклар
қуршовида қелган Амир Темур-
нинг беваси Туман оқа, — мен
Олампахоҳнинг отини кўргани
келдим.

Маликанинг ташрифини кутманган
сайис бир оз доғдираб қолди. Сўнгра
ўзига келиб, Туман оқани ичкари бош-
лади.

...Жунлари хурпайиб, озиб-тўзиб
қолган от маликани исқиди, кейин киш-
наб юборди. Ва қозиги атрофида икки
марта айланди.

— Ипини ечинг, — буюрди Ту-
ман оқа.

— Йўқ, еча олмайман, ипини еч-
сам қочиб кетади.
Малика охурнинг ёнига бориб,
Қорабайирнинг ипини ечди. Қозик-
дан бўшаган от ташқарига отилиб
чиқди ва отхона атрофини бирик-
ма марта айланди. Сўнгра секин
қадам ташлаб, Туман оқанинг олди-
га келди.

Майин, юмшоқ бўлиб қолган
отни сайис яна қозикқа боғлади.
Шу ўринда икки оғиз сўз малика Ту-
ман оқа ҳақида:

"Бу от улуг амир ҳазратлари Темур Кўрагондан ёғор қолган".

Абдураззоқ САМАРҚАНДИЙ

олиб келмоқдалар. Тахтиравонлар ичи-
да подшоҳ билан бирга овда бўлган қиз-
ларини олиб келмоқда эдилар. [[Буллар

чилар икки йил-у икки ой ва беш кун-
дан кейин омон-эсон юртларига қайтиб
келишди.

Хиротда қолган Амир Темурнинг
Қорабайирни эса доимо ҳокони Саид
Шохрўх Мирзо эътиборида бўлди.

Бир қуни сайис Қорабайирни хи-
зматкорига қашлатиб қўйиштирётган эди,
шу пайт ташқарида маликалардан
бири уни сўраётганини айтди.

— Уэр, — деди канизаклар
қуршовида қелган Амир Темур-
нинг беваси Туман оқа, — мен
Олампахоҳнинг отини кўргани
келдим.

Маликанинг ташрифини кутманган
сайис бир оз доғдираб қолди. Сўнгра
ўзига келиб, Туман оқани ичкари бош-
лади.

...Жунлари хурпайиб, озиб-тўзиб
қолган от маликани исқиди, кейин киш-
наб юборди. Ва қозиги атрофида икки
марта айланди.

— Ипини ечинг, — буюрди Ту-
ман оқа.

— Йўқ, еча олмайман, ипини еч-
сам қочиб кетади.
Малика охурнинг ёнига бориб,
Қорабайирнинг ипини ечди. Қозик-
дан бўшаган от ташқарига отилиб
чиқди ва отхона атрофини бирик-
ма марта айланди. Сўнгра секин
қадам ташлаб, Туман оқанинг олди-
га келди.

Майин, юмшоқ бўлиб қолган
отни сайис яна қозикқа боғлади.
Шу ўринда икки оғиз сўз малика Ту-
ман оқа ҳақида:

"Сохибқироннинг суюкли хотинлари-
дан бири Туман оқадир. Туман оқа бе-
гим Сароймулкxонимнинг ақами амир
Мусонинг қизидир. Хонимга жасди ўри-
надавр. Туман оқа 1366 йилда туғилиб,
1378 йилда 12 ёшида Амир Темурга
ниҳок қилинган.

Туман оқа хусн-латофатда беназир
бўлган экан. Сохибқирон Туман оқа ша-
рафига Самарқандда махсус Боғи Би-
хистни барпо эттирган. Амир Темур ва-
фотидан сўнг тахтга ўтирган Халил Сул-
тон Мирзо 1406 йилда шайх Нуриддин
билан бўлган жангда енгилиб, сулжа
мувофиқ малика Туман оқани амир
шайх Нуриддинга хотинликка берган.
1411 йилда Шохрўх Мирзо тарафидан
шайх Нуриддин қатл қилинган, Туман
оқани Хиротга олиб келишган".

Бу ҳақда тарихчи Абдураззоқ Сама-
рқандий шундай ёзади:

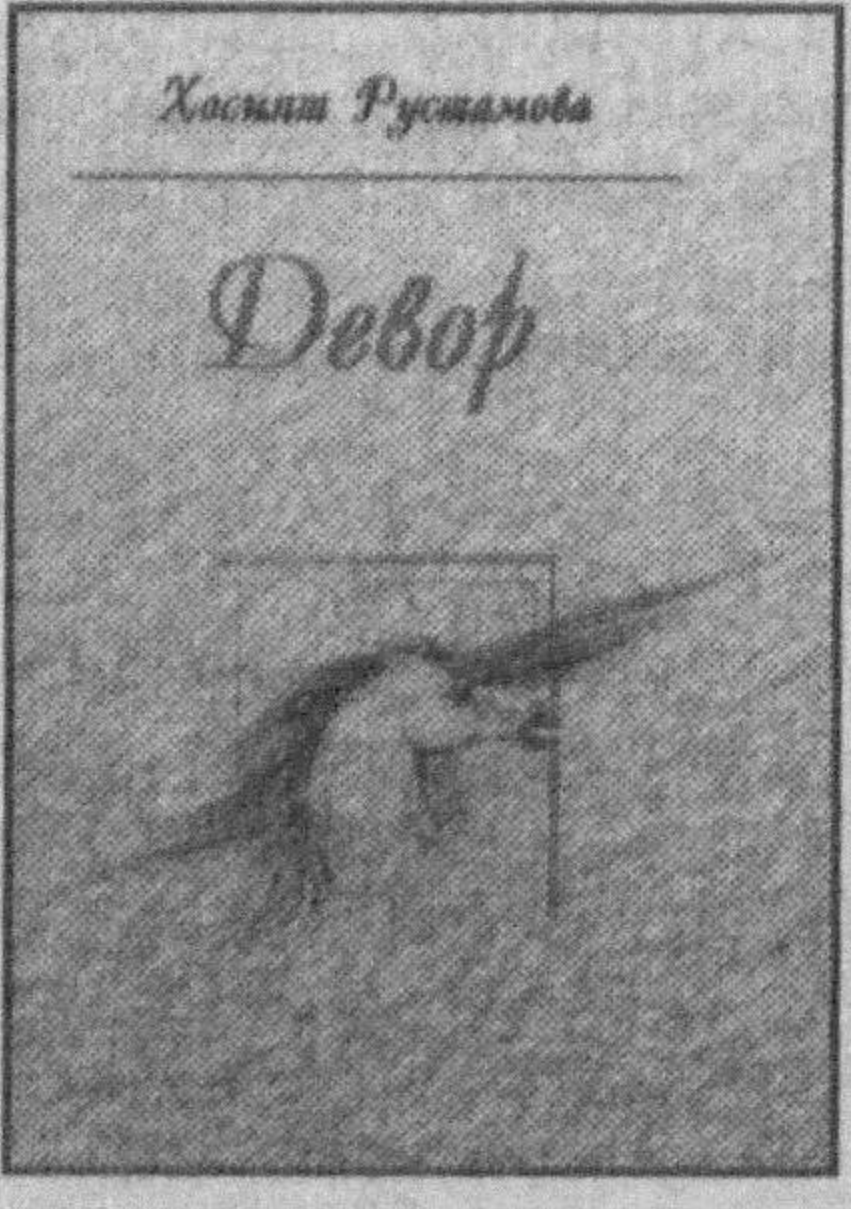
"Амир шайх Нуриддиннинг биродари
амир шайх Ҳасан арзухот бобори, ито-
ат изохр қилди. Ондазрат (Шохрўх Мир-
зо) унинг олдига Тўқал чухрани жўна-
тиб: "Агар (бизга) эл бўлсанг, Туман
оқани хузуримизга юбор", — деб бую-
рди. Шунингдек, Мирзо Улуғбек ва
амир Шохмалик Хуросонга қараб юр-
син", — деган ҳуюмон фармон содир
бўлди.

Олий мавқаб давлат юдузи

Адабиёт доимо олга интилувчи қудратли оқим-дир. Ушбу жараён нақадар ранг-баранг, нақадар жозибали, гўзал бўлса, ҳаёт китоби — адабиёт ҳеч қачон таназзулга юз тутмайди. Адабиёт даракти мангу кўкариб тураверади.

Ҳосият Рустамова истеъдодли ёшлардан бири, унинг шеърли тўпламлари адабиёт ихлосмандлари томонидан илиқ кутиб олинган. Адабий жараёни кузатиб бунга гувоҳ бўлганми.

Ҳосият Рустамованинг "Девор" (Гафур Гулом наشريёти, 2006) деб аталган янги шеърли китобининг дастлабки бетиде шоиравча ижоди ҳақида шундай сўзлар битилган: "Ҳар ким шеърни ҳар хил ёзади, уни шеърхон ҳам ўзича тушунади,

ХОСИЯТЛИ ГУЛ ИФОРИ

ва теран маъноли сатрлар битишга интилаётган ёш ижодкор катта максатлар билан қалам тебратмоқда, дунёга ўз қалбини тақдим қилмоқда, деб айтишга тўла асос бор. "Иккилик" деб сарлавҳа қўйилган шеърли икки мисрадан иборат:

Оёғимда турибманми — тирикман, Демак, мумкин сен ҳақингда ўйлашим...

Тўғриси айтсак, ҳаёт дарракетининг икки илдизи бўлади: бири эркак, иккинчиси — аёл. Ҳаёт ҳақида қисқа ёзиш аслида теранликка интилишни аниқлатади. Ҳатто ҳаёт ҳақида ёзганда "ўлим" сўзидан ҳам

моҳирона фойдаланиш мумкин. Шоиранинг "Ўлим" сарлавҳали шеърли етти сатрдан иборат:

Ҳар гал Сени эслаганда Титрар вужуд, Тамирларда жимирлайди Қон томчиси. Ҳаёт ҳақида гапирмас ҳеч Ишонтириб, Бу дунёнинг Сендан бошқа ёлғончиси.

Ҳа, ўлим ва ҳаёт тушунчалари бир-бирига зид эмас, ўлим ҳақиқат тинимсиз экан, ушбу ҳақиқатни аниқлаш одамнига ҳаётнинг қадрига етади. Шоиранинг ўзига хос нигоҳи бор ва у оддий нарсалардан ҳам фалсафий ҳулосалар чиқаради.

"Ўлим" образига бир неча бор мурожаат қилиши унинг тушунлиққа берилишидан эмас, балки ҳаётни қаттиқ сезишдан, қадрлашдан ва ҳаётга лойиқ бўлиб яшашга интилишдан дарак беради. Ҳосиятнинг китобида шеърхонни ўйлантирадиган, фикрлашга чорлайдиган сатрлар оз эмас.

О, мукамал ўйланган ҳаёт, Бус-бундундир ҳатто гуассаси. Ер устида яралган, нахот — Одамзотнинг бари нуҳаси.

У ҳеч кимга бормас Арз этиб, Ҳар томонга урмас ўзини. Фақат йиғлар —

Кафтига босиб Омоч тирнаб кетган юзини. Ававалгидан оғир тортиди ер, Оғир ботди қорнинг ўлими. Оёғи зил. Кўнгли беҳузур — Кўтаролмай қолди кўлини. Унга шафқат қилинг — Жой беринг, Сизу биздан етмасин зарар. Ҳомилдор бечора ернинг Қорни тўла ўлик болалар.

Шоиранинг ўзига хос нигоҳи бор ва у оддий нарсалардан ҳам фалсафий ҳулосалар чиқаради.

Таъбир жоиз бўлса, ҳулоса ўрнида қуйидагиларни айтишни истардим. Ўзбек шеърини бустонида яна бир гўзал қалб соҳибаси — нафосат ошиси бўлиши ҳосиятга тўла очилмоқда. Бу гулни авайлаб-асраш, эъзозлаш лозим. Фикрлашга, баҳсга чорлайдиган шеърлар ҳақиқий шеър қалбидан туғилади. Ҳосиятнинг маъноли рамазларга бой шеърларини кўриб, келгусида кўп нарсани кутушга ҳақлимиз.

Шоира ўхшатишлардан ўринли фойдаланишга, шу орқали ҳаётнинг жонли бир парчасини кўрсатишга мойилроқ ижодкор. Ҳаётни синчковлик билан кузатган ижодкор ҳамма нарсани гўзаллик топа олади:

Тун жойлашар борлиққа, Тунука том тарақлар. Уйчан боқар ариққа Чолу кампир — дарактлар. Осмон — сут тўла кўза, Синиб кетар тоғ олди. Ниҳол кўкка бўй чўзар — Кўзгу деб ўйлаб юзи.

Ҳўш, "чолу кампир — дарактлар" ариққа нима учун "уйчан боқди"? Ариқ — оқиб кетаёт-

ган ҳаёт тимсоли, қартайган дарактлар (яъни кексалар) унга ўйчан боқишлари табиий, чунки умр ўтиб кетмоқда. Янги тонг отиши билан "сут тўла кўза — осмон синиб кетади", аммо ҳаёт давом этаверади. Кекса дарактлар ўрнига "ниҳоллар кўкка бўй чўзади". Ниҳол ёшлик тимсоли экан, ёшларнинг кўзига қарашлари, юксакликка — ойга интилишлари ҳам ишонарлидир, албатта. Бадий маҳорат ана шундай

изланишлар тўғрисида юзага келади. Шоиранинг "Девор" китобида бундай топилмалар, янги ташаббуслар оз эмас.

Шоира ижоди ҳақида илгарти ҳам матбуотда ўз фикрларини айтганимиз. Жумладан, "Ўзбекистон овози" газетасининг 2001 йил 25 сентябр сониде "Ўзи кашф этмок йўли" номли мақолада шундай деб ёзганимиз: "Ҳосият Рустамованинг шеърини — туйғу, қалбади оғрик, борлиқни бадий образлар орқали сўзлаб туришнинг "мен"и билан муносабатга доимий равишда қаришади. У майда-чуйдалар, иқир-чиқирларга ўралашиб қолмайди. Инсонни ўйга толдирадиган, бу дунёнинг...ҳаётнинг моҳиятини аниқлашга ўринаётган, изланаётган, безовта бўлаётган шоира".

Шубҳа йўқ, Ҳосият Рустамова яратётган нафосат, шеърини девори доимо мустақкам бўлаверади. У вақтинчи шафқатсиз шамолига бардош бериб, олис манзилларга етиб бораверади.

Тўлаб берган ҚАЙИПБЕРГАНОВ, Ўзбекистон Қаҳрамони

ҚАЛБНИНГ ГЎЗАЛ МАВЖЛАРИ

Ҳар бир яхши шеър замирида катта маънавий қувват яширинган бўлади. Шеърини гўзал "ўзига хос", деган ҳаққоний ибора мавжуд. Агар ана шу "ўзига хос" либ бўлмаса, минглаб шеърлар ёзилганда ҳам, максатга эришиб бўлмайди. Ўзига хослик шеърининг ранг-баранглигини таъминлайди. Чунки ҳар қандай яхши шеър ҳам ижодий, ҳам илҳомий-руҳий ҳодиса бўлиб, руҳият меваси сифатида "туғилади". Яъни фавақулда фикр ва самимий туйғунинг бир нуктада тўқнашуви натижасида, худди ногаҳон ёнган чирокдай юз кўрсатади.

Саъдулла Ҳақимнинг "Кўнгли юзи" шеърли китоби билан танишиб чиққанимизда, яна бир бор шундай ҳулосага келишим: бу мамнуниятимни ифода этмок бўлдим, лекин бўлмади, чунки бу шеърларни таҳлил этишнинг имкони йўқ эди. Яна бир марта китобни диққат билан ўқиб чиқдим. Яна тақриб

ёзишни ундамай олмай, учинчи, тўртинчи ўринларим ҳам бефойда бўлди. Сабабини ўйлаб бошладим. Уйлай-уйлай, оддий ҳақиқатга дуч келишим: бу шеърлар ҳақида четдан тўғри гапириб, ёзиб бўлмайди. Чунки ҳар бир шеър ўзи ҳақида ўзи сўзларди, ўзи ҳикоя қиларди. Яна бир марта тан олдим: фақат ўқиб орқалигина ҳақиқий шеърнинг завқ, эҳтирос роҳатини ҳис этиш мумкин!

Саъдулла Ҳақимнинг ушбу шеърли китоби Шарқ нашриёти-матбаа акциядорлик компанияси бую таҳририяти томонидан chop этилган, шеър матнлари кирил ва лотин алифбосида ёнма-ён жойлаштирилган ҳолда китобхонга тақдим этилган. Бу ҳол шеърларнинг ўқилишини бироз қийинлаштиради, лекин улардаги ўзига хос, самимий руҳ сизни бу "ич"ликдан қутқаради.

Танқили шоиримизнинг шеърлари, тўртликлари, газаллари мушқиллиги, шаклий ранг-баранглиги, кутилмаган ўхшатишлари, топилмалари билан шеърини муҳлисларини мафтун этишига ишончим комил. Дилбарлик, равонлик унинг мисраларига жон бағишлагани, бу кўнглига хуш ёқди. "Кўнгли юзи" деб аталган бу шеърли китоб шоирнинг кўп йиллик ижодидан танлаб жамланган ўзига хос қалб девонидир. Унинг мундарижаси "Кўзунчоқ", "Шу гўзал боғ", "Онажон", "Эски дафтрдан" ва "Юрт ишиқда" деган фасллардан таркиб топган. Бу фасллар бир-бирига узвий боғланган, бир-бирини тўлдирди, ривожлантиради. Хусусан "Кўзунчоқ" деб номланган туркум асосан тўртликлардан иборат.

Тўртликларга алоҳида-алоҳида сарлавҳачалар қўйилгани ҳам бежиз эмас. Улардан учтасини мисол тариқасида келтирсак:

- Демакта воқеа ёлғон-у, чин тахайюл этиб, Киши эканларин андоқки, ёд қилса масху.
- Жаҳони ҳокий эрур бир кесақ, вале нопок, Этак отурмамак авло мулаваас ўлса кулук.
- Арит сирриш била ботинингда бор эса чирк, Ю(в) тавба суйи била бўлса ботининг аро шух.
- Навоий, аҳли фано иста, кўй риё аҳлин, — Ки найшакар борида тухфа қилмади киши лух.

— Оҳанларинг мунглр наҳрими, Най, бунчалар маъюссан нега? — Айтлолмаган ҳасратларини Сўзлашади одамлар менга.

Балки пиштандир лойини шоир, Балки шундан элга манзурлик сирин. Юрта нон улашиб сўқилдоқ, ширин, Ўзига бир уюм кул қолар охир.

Баҳор келиб кетди кўч-кўрон билан, Айтиб кетди абадият сирини. Чапарас гуллади илдизи борлар, Ердан узилганнинг бари чириди.

Эътибор беринг: тўртликларнинг ҳар бирини янгича айтилган бир ҳикमत бор. Уларни ўқиб ва ўқиш керак. Ҳақиқий шеърни гапириб бекириб қийин.

Шеъринимизда "тўртлик" деган шеър шакли ҳам бор. У мумтоз адабиётимизда

рубойи деб аталади. Рубойи ижодкордан улкан бадий маҳорат, бой ҳаёт тажриба, олам ва одамни фалсафий идрок этиш назокатини талаб этади. Умар Ҳайём, Ибн Сино, Жалолиддин Румий, Алишер Навоий, Пахлавон Маҳмуд, Бобур ва Бедил рубойларининг олам аро машурлиги ҳам шундан. Чунки уларда катта ҳаётий ҳақиқатлар юксак тафаккур ва беқеъи тимсоллар воситаси ила ифода этилганлик, шу боисдан ҳам барча замоналар учун азиз муҳтарамдир. Шу юксак мезондан келиб чиқиб айтганда, ҳар қандай тўртлик ҳам рубойий бўлавермайди. Лекин, шунга қарамай, шеъринимизда "тўртликлар" деган шакл ҳам борлиги — бор гап. Эркин Воҳидов ўзининг кичик бир тўртликдан, менимча, жуда тўғри таъкидлаган, яъни: "Шеърнинг сози — тўрт сатр, тўрт ажойиб — зўр сатр. Шоир одам ўзини Тўрт сатрда кўрсатар". Шоирнинг суюкли аёлларимиз васифида битилган "Аёллар" ёки ҳазил аралаш ёзилган "Эркаклар ва аёллар", она-юртимиз гўзаллигига бағишланган кўкма сатрлар, фалсафий ифодалар ўқувчини ром этиши табиий.

"Кўнгли юзи"нинг кириш сўзида ёзилган: "Саъдулла Ҳақим шеърлари танти самимияти, оламни ўзига хос идрок этиши, кутилмаган яқунлари ва фалсафий мушоадаларга бойлиги билан эътиборини тортади. Уларда она-Ватан табиати, муҳаббат тароналари, халқимизнинг ўзбекана бетакорр фазилятлари таъсирчан образлар, гўзал манзаралар, ажиб шеърли ифодаларда завқ-шавқ билан тараннум этилади", деган сўзларга тўла қўшилиб, ушбу китобни назардан ўтказишни ҳурматли шеърини муҳлисларига тавсия этаман.

Жуманиёз ЖАБОБОВ, Ўзбекистон халқ шоири

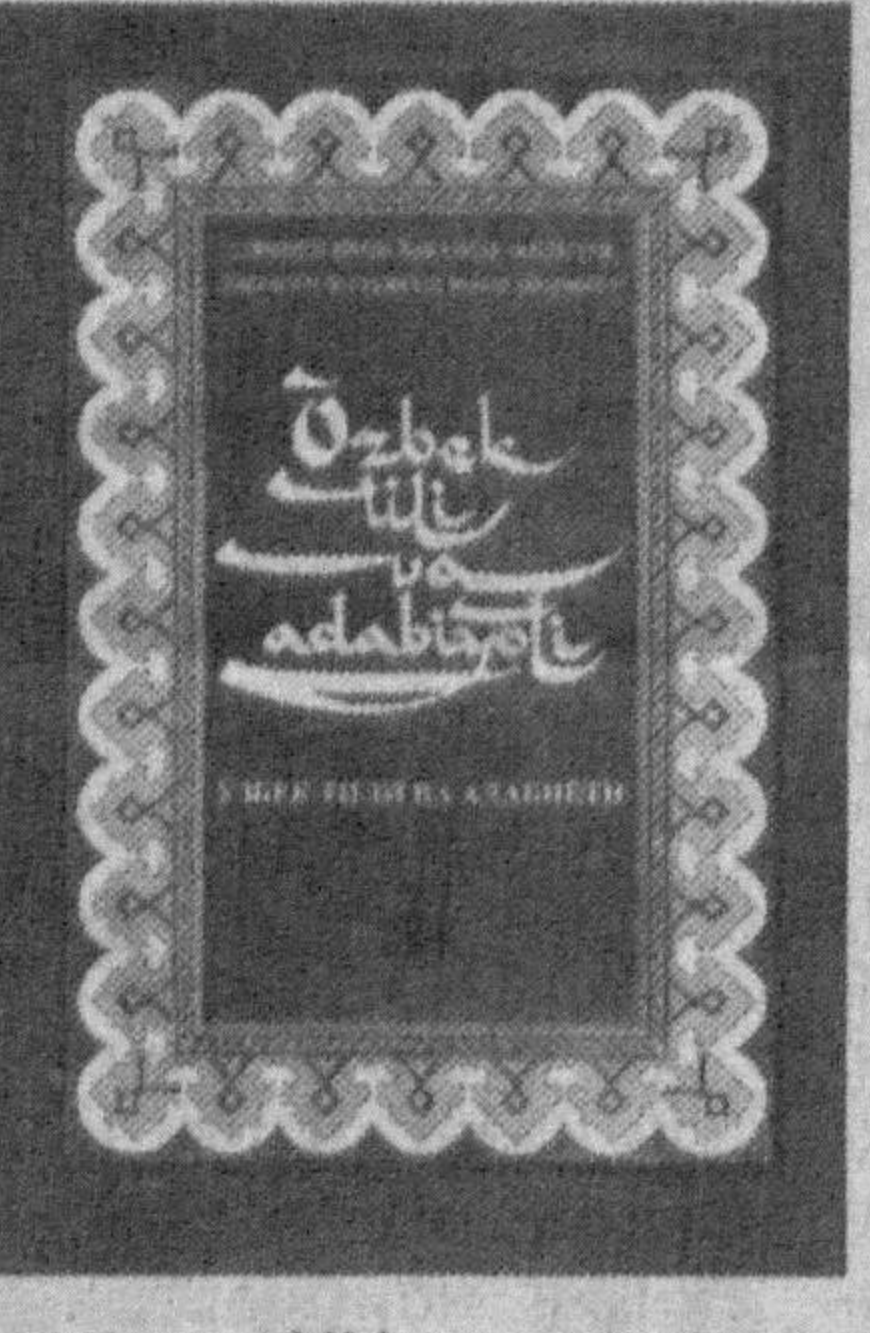
"ЎЗБЕК ТИЛИ ВА АДАБИЁТИ" 2007 йил, 2-сон

Журналнинг ушбу сони таниқли тилшунос олим Азим Ҳожиёвнинг "Ўзбек тилшунослигининг долзарб муаммолари" мақоласи билан очилади. Бу муаллифнинг айна шу мавзудаги бешинчи мақоласи. Унда ўзбек тилшунослигида шу вақтга қадар тўғри ва аниқ ечимини топмаган муҳим масала — "туркумлик семаси" ҳақида мулоҳаза юритилган. Шунингдек, тилшунослардан Ш.Алиева, А.Мухаммаджонов, У.Раҳимовнинг тадқиқотлари ҳам мазкур соҳанинг актуал мавзуларига бағишланган.

ланган. "Абдулла Қодирийнинг ўтган кунлари" драматизациясидаги У.Тўйчиев ва бадий тушунча метаморфозаси тадқиқ этилган И.Қурбонбоев мақолалари билан ҳам журналнинг ушбу сониде танишасиз.

"Илмий ахборот" рукнида берилган "Девони ҳикмат"нинг Истанбулда сақланаётган бир нусхаси (Н.Хасан), Машрабшунослик тарихи (Р.Норматова), "Минг бир кеча" асарининг ўзбекча таржималари (Г.Остонова) ва адабиётшуносликнинг турли мавзуларига бағишланган илмий изланишлар натижалари ўқувчиларда қизиқиш уйғотиши тайин.

Р.Расуллов ва Н.Аҳмедованинг "Мухокама. Мунозара" рукнида эълон қилинган "Ундалмами ёки мурожаат билми?" мақоласида ундалма, ундалма термини ва бу термин ифодалайдиган тушунча ҳақида фикр юритилади. Шунингдек, ушбу сонда "Олтин ёруқ" асарининг давоми, таниқли олим Абдувахоб Матвалиев ҳақида ҳамкасбларининг дил сўзларини ўқийсиз.

Журналларини вақарлаганда...

"ТЕАТР" 2007 йил, 2-сон

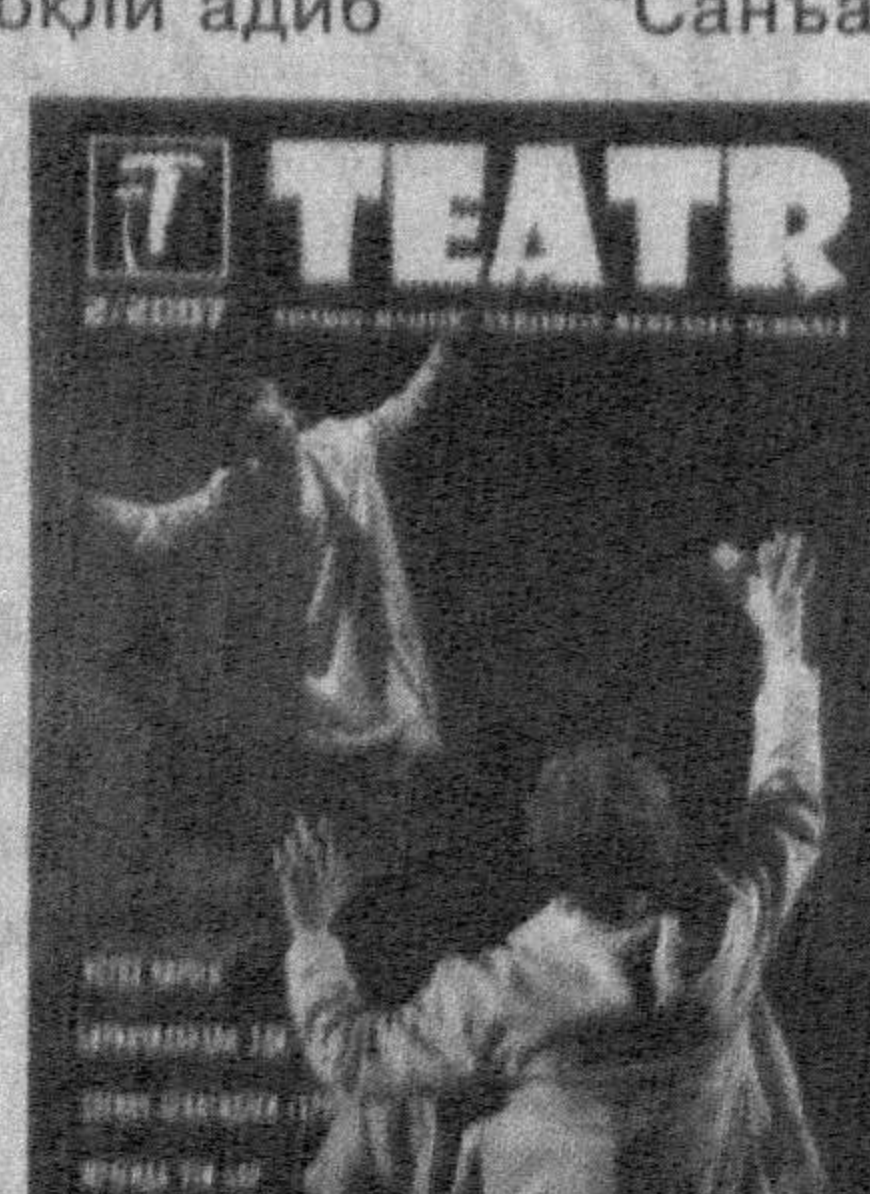
"Биз — садоқатли шоғирлар буюк бир ҳурмат билан уни эсга оламиз. Асарларидан ижод сирларини, ҳаётдан ярамоқ, курашмоқ сирларини ўрганишимиз", деб ёзади Ўзбекистон Қаҳрамони, халқ ёзувчиси Саид Аҳмад атоқли адиб Абдулла Қаҳҳор ҳақидаги "Устоз чироғи" сарлавҳали мақоласида. Шубҳасиз, бу хотира журналнинг ушбу сони мундарижасига салмок бағишланган. Ўзбекистон Республикаси санъат арбоби Маҳкам Мухамедовнинг "Режиссёр масъулияти" таҳлилий мақоласи, Санъат Маҳмудованинг атоқли санъаткор Сора Эшонтураева ҳаёти ва ижодига бағишланган лавҳаси, санъат фидоилари Рафзоат Кучликнова, "Тоҳир ва Зухра" филмининг театрлаштирилган вариантини биринчи бўлиб сахнага олиб чиққан режиссёр Мамадали Ҳайдаров ҳақидаги мақолалар ҳам журналнинг сөр-мазмунлигини таъминлаган.

ёзади Эркин Усмонов драматург Шароф Бошбеков портретига чизгиларида. Сиз кутган бу учрашув "Темир хотин" комедияси муаллифини ўқувчиларга янада яқинроқ таништиради.

"Санъат ва санъаткорлар" рукни остида берилган мақолаларда сиз таниқли актёрлар Раҳимжон Ҳасанов, Холматжон Икромов, режиссёр Иброҳим Нурмонов фаолиятлари, уларнинг умрлари мазмунини белгилаган сахнадаги ҳаётларидан батафсил хабардор бўласиз.

Журналнинг ушбу сониде "Саҳнавий нутқ-тарбия воситаси" (А.Носирова), "Кичикинтойлар театрининг ташвишлари" (А.Тиловова), "Мусиқали драма ва бастакор" (Ф.Алимов), "Оперда хор" (Н.Баҳриддинова), "Кўғирчоқ театри: муаммо ва ечимлар" (Д.Юсупов) сарлавҳали театр ҳаётининг долзарб муаммоларига бағишланган тадқиқотлар, таҳлилий мақолалар ҳам эълон қилинган.

"Шеърини ва санъат" рукнида бу гал улғу шоиримиз Чўлпоннинг ижоди намуналаридан баҳраманд бўласиз.

МАНГУ УНГУ

Ўзбекистонимиз исломнинг юксак даражада тараққий этишига улкан ҳисса қўшган буюк-буюк алломалар юрти сифатида оламда машҳур. Таълим, фан ва маданият масалалари бўйича ислом ташкилоти — АЙСЕСКО томонидан 2007 йилда Тошкент шаҳрининг "Ислом маданияти пойтахти" деб эълон қилиниши ҳам бежиз эмас.

Ислом бағрида пайдо бўлиб, инсонийликни энг юқори поғонага кўтариш фалсафасига айланган тасавуфнинг равнақи кўп жиҳатдан Ватанимизда етишиб чиққан улғу-улғу авлиё зотларга боғлиқ бўлди. Ҳатто, жоҳон-нақшбандия, яссавия, кубравия тариқатлари айнан шу ерда пайдо бўлиб, муулмон дунёсининг кейг мамдонларига ёйилди. Қодирия тариқати эса бизда то XX аср бошларига қадар изчил давом этди.

Бу тариқатлар орасида нақшбандиянинг миллий маънавиятимиз ривожиде айрича ўрни ва мавқеи бор. Асарлари ва фаолияти миллий меросимизнинг жуда катта қисмини ташкил этадиган Абдухлолик Гиждувоний, Баҳовуддин Нақшбанд, Амир Темур, Хожа Ахрор, Хусайн Бойқаро, Алишер Навоий, Захриддин Бобур, Бобораҳим Машраб ва бошқа улғу зотлар ҳам бевосита нақшбандия тариқати вақиллари эди.

Мустақиллик йиллари тасавуф, жумладан, нақшбандияга муносабат тубдан ўзгарди — ўз тарихий-миллий измига тушиб олди. Хусусан, Баҳовуддин Нақшбанд(1993), Абдухлолик Гиждувоний(2003), Хожа Убайдуллох Ахрор Валий(2004) таваллуд тўйлари ўтказилиши, улар меросининг нашр этилиши, мақбаралари обод қилиниши алоҳида аҳамиятга эга.

Ҳозир гоғайи-мафкуравий жиҳатдан жуда мураккаб замонда яшапмиз. Инсонлар онги ва қалбини эгаллаш учун кураш кучайилган-кучайиб бораётган. Ёт кунлар аввал ислом нуқоби остида террористик-экстремистик гоғайлар ва таълимларини олиб киришга интилди. Кейин насронийлик дини қобилида турли миссионерлик ҳаракатлари амалга оширилди. Зимдан буддавийлик дини ниқоби остидаги гоғайлар тарғиботи ҳам йўлга қўйилди. Энг хавфлиси, давлат сиёсатини тасавуфга бундай ижобий муносабатини суиистеммол қилиб, ана шу муқаддас таълимот панохиде ўзларининг ёвуз максатларини амалга оширишга уринишлар ҳам у ёр-бурда уч кўрсата бошлади.

Шунинг учун халқимизга тасавуфнинг асл моҳиятини оқиб бериш орқали уни, керак бўлса, ёт таъсир ва тарта-торлардан ҳимоялаш зарур. Акс ҳолда, оддий одамларда инсонни қомилликка ундовчи гоғайлар тарafdори бўлган тасавуф, айниқса, унинг сўнги, ривожланган, суфийларни ижтимоий-сиёсий фаолликка, яратувчиликка, дилни Оллоҳга бериб, қўлини ш билан банд этишга даъват қилувчи нақшбандия тариқати тарихи, назарияси, унинг вақиллари ҳаёти ва фаолияти ҳақида ҳам нотўғри тасавуурлар пайдо бўлиб қолиши мумкин. Холбуки, нақшбандиянинг жам: ки ижобий жиҳатларини бугунги ҳаётимиз гоғайларига айлантиришмас, улғу боболаримиздан жуда кўп нарсани ўрганишимиз, бу таълимот ҳақида бугуннинг ганини айтишимизга катта эҳтиёж бор.

Савуф билан боғлиқ муҳим-муҳим йўналишлари, нозик-нозик жиҳатлари ҳақида махсус сўхбатлар олиб боришимиз фойдалан холи бўлмас.

Бундай сўхбатларни изчил давом эттириш ниятидамы.

Шуро сиёсати галати эди. Айтилик, тарвуз — думалоқ. Лекин шуни думалоқ эмас, куб дегиси келиб қолса, пичоқчи олиб, шарт-шарт кесарди-ю, ўртасидан кир куб ясаб қўя қоларди-да: "Мана, куб-ку!" — деб тураверар эди. Энди қайта борсангиз, боринг, тушингизни — сувга айтиб, дардингизни — қорға ёзинг!..

Масалан, бу буюк қалам соҳибни шеъринида учрайдиган зоҳид ва шайх тимсоллари(образлари) бир кўз билан қўрилиб, аксар тадқиқотларда салбий маънода тушунилади ва тушунтирилади. Холбуки, масала бирмунча нозик, уни бундай биртомонлама ва юзак муносабатга қарашлар билан ҳал этиб, аниқлаштириб бўлмас эди. Шунинг учун, яна ҳам шундоқ қилиб айтиладиган бўлса, ана шундай нозик дид ва фаросат билан муносабатда бўлиш талаб этиладиган, айнан шу муаммога аниқлик киритишга тайёр мана ёки асос бўладиган асарларнинг ичига кўп ҳам кирилмади — улар назардан четда қолиб кетаверди.

"Ҳазойин ул-маъний"га кирган иккинчи девон — "Наводир уш-шабо"нинг 107-газали ҳам айнан шундай асарлардан бири бўлиб келди.

Тили, айниқса, қофиясида келган сўзлар мураккаблигини инобатга олсак, аввал газалнинг ўзини тўлиқ келтириб, кейин байтама-байт шарҳлаган маъжул кўринади:

Фано тариқиде ҳар кимки ҳосил эти русух, Риёву зуҳд анинг олдида эрур мансух.

Не навъ зулғу миансух бўлмағай қошига, Бировки, дўст шухудига ҳосил эти русух.

Чу ишкис эди зуҳд аҳли келди нобили, Эррулар атфол, эл гарчи дер аларни шуух.

Демакта воқеа ёлғон-у, чин тахайюл этиб, Киши эканларин андоқки, ёд қилса масху.

Жаҳони ҳокий эрур бир кесақ, вале нопок, Этак отурмамак авло мулаваас ўлса кулук.

Арит сирриш била ботинингда бор эса чирк, Ю(в) тавба суйи била бўлса ботининг аро шух.

Навоий, аҳли фано иста, кўй риё аҳлин, — Ки найшакар борида тухфа қилмади киши лух.

Мантиқан англашилаптики, риёву зуҳд аҳли вақиллари — худди шундай кимсалар.

Бу икки тоифа ўртасидаги фарқ уларнинг даражаси билан боғлиқ. Бу даражани эса белгилайдиган бир мезон бор. Бу — ишқ. Тасавуф аҳли — Оллоҳ ишиқига мубталолик даражасига етган. Риёву зуҳд аҳли эса ишқдан беҳабар.

Учинчи байтада айтилишича, айнан ишқсиз бўлгани учун ҳам зуҳд аҳли балоғат поғонасига кўтарилма олманган (улар ҳали нобили), гарчи эл билмасдан уларни "шайхлар" деб юрган бўлса ҳам, ҳатто, бу борада улар ҳали ёш болалар-ку.

Демак, ўрта замонларда ҳам оддий одамлар ҳақиқий шайх билан сохта шайхни тўлиқ ажратиб ололмаган экан. Риёкорлар учун шундай оми, ўқимган, содда одамлар кўпроқ қўл келади. Чунки бундай тоифа кимсаларга ўзини "шайхман" деб кўрсатиш, яъни уларни алдаш осон-да.

Туртинчи байтада бунинг сабаби ҳам келтирилгандек бўлади: риёву зуҳд аҳли ёлғон воқеани айтса ҳам, одамлар уни чин деб ҳаёл қилади, бу худди ақлдан озган кимсалар бир-бир ўзларининг одам эканини эслаб қолганига ўхшайди.

Бешинчи байтада ҳам лирик қаҳрамон айтган фикрга ҳаётий мисол излайди: гарчи бир кесақ ҳам асли тупроқ ҳисобланса-да, агар у нопок бўлса, унга этак теккизмаган авло.

Ислом шариятида "сув бўлмаса, таямак" деган қоида бор. Бу сув бўлмаган маҳалда тупроқ билан таяммум қилинса, сув билан таҳорат қилинганнинг ўрнига ўтади, дегани. Бу ерда шоир риёкор зоҳидларни нопок кесаққа ўхшатиб, гарчи тупроқ пок ҳисобланса-да, агар у нопок кесақ бўлса, ундан эҳтиёт бўлсан-да, унга қандай қилиб этак теккизсан, дейди.

Еттинчи байтада шоир усталик билан гапни шу поклик ва ювиши сари бурди: модомки, ботинингда чирк, яъни кир мавжуд экан, уни кўз ёшидек бир томчи билан бўлса ҳам, арт, ботининг аро шух, яъни нопоклик бўлса, уни тавба суви билан юви! Бу билан шоир ана шу риёкор зоҳидларни ҳам зимдан тавба қилишга, бу сохта йўлдан қайтишга даъват этаётган.

Ислом шариятида "сув бўлмаса, таямак" деган қоида бор. Бу сув бўлмаган маҳалда тупроқ билан таяммум қилинса, сув билан таҳорат қилинганнинг ўрнига ўтади, дегани. Бу ерда шоир риёкор зоҳидларни нопок кесаққа ўхшатиб, гарчи тупроқ пок ҳисобланса-да, агар у нопок кесақ бўлса, ундан эҳтиёт бўлсан-да, унга қандай қилиб этак теккизсан, дейди.

Еттинчи байтада шоир усталик билан гапни шу поклик ва ювиши сари бурди: модомки, ботинингда чирк, яъни кир мавжуд экан, уни кўз ёшидек бир томчи билан бўлса ҳам, арт, ботининг аро шух, яъни нопоклик бўлса, уни тавба суви билан юви! Бу билан шоир ана шу риёкор зоҳидларни ҳам зимдан тавба қилишга, бу сохта йўлдан қайтишга даъват этаётган.

Сақкизинчи байт — макта, яъни газалнинг охири — ҳулосаси. Ана ўша газал бошидаги икки диний тоифа қўёсга олинади: лирик қаҳрамон Навоийга мурожаат қилиб, аҳли фано, яъни асл тасавуф вақиллари, ҳақиқий шайхларни иста, риё аҳлини, яъни қўзбўямачиларни кўй, дейди. Чунки шакар берадиган қамши, яъни найшакар турганда, қим лухни, яъни қишда қовун осиладиган қўгани бировга тух

Таникли рассом Имяр Мансуров ижоди бугунги кунда юртимизда ҳам, хорижда ҳам тасавир санъат ихлосмандларига яхши таниш. Унинг манзара, портрет, натюрморт асарлари, воқеабанд ишлари кўплаб хорижий мамлакатларнинг музей, галерея ва шахсий коллекцияларидан ҳам ўрин олган.

Унинг баъзи ишларида ранглар шу даражада бўрттирилган ва уйғунлашганки, уларга боқиб жарангдор мусиқа тинглаётгандай бўласиз. Рассомнинг "Бобомнинг боғи", "Хумсонда куз", "Сурхонда баҳор", "Менинг ўлкам", "Ов" асарлари бўёқлар ёркинлиги ва мавзуси билан ҳаммадан фарқли. Имярнинг кўргазмада намойиш этилган "Шарқ бозори" асарига боқиб туриб, беихтиёр бир вақтлар ленинградлик рассом аёл шахримизга меҳмонга келиб, бозорларимизни айланаб чиққач, хайратини яширолмай "Мен ҳам татто Эрмитажга айланаб чиқиб ҳам шунчалек завқ олмагандим", деган гаплари ёдимизга тушади.

Имярнинг "Чўл" картинаси Чингиз Айтматовнинг "Асрга татиғулик кун" аса-

РАНГЛАР СИМФОНИЯСИ

ишонч билдирди. Ёш рассом талабалик йилларидаёқ дилда фарблик импрессионист рассомларнинг ижодий йўналишига ҳамоҳанглик борлигини лайқанган эди. Импрессионист рассомлар Винсент Ван Гог, Пол Гоген, Анри Матис, Тулуз Лотрек каби машҳур рассомлар Европа тасвирий санъатида янги бир оқимга асос солиб, катта шов-шувларга сабаб бўлишган.

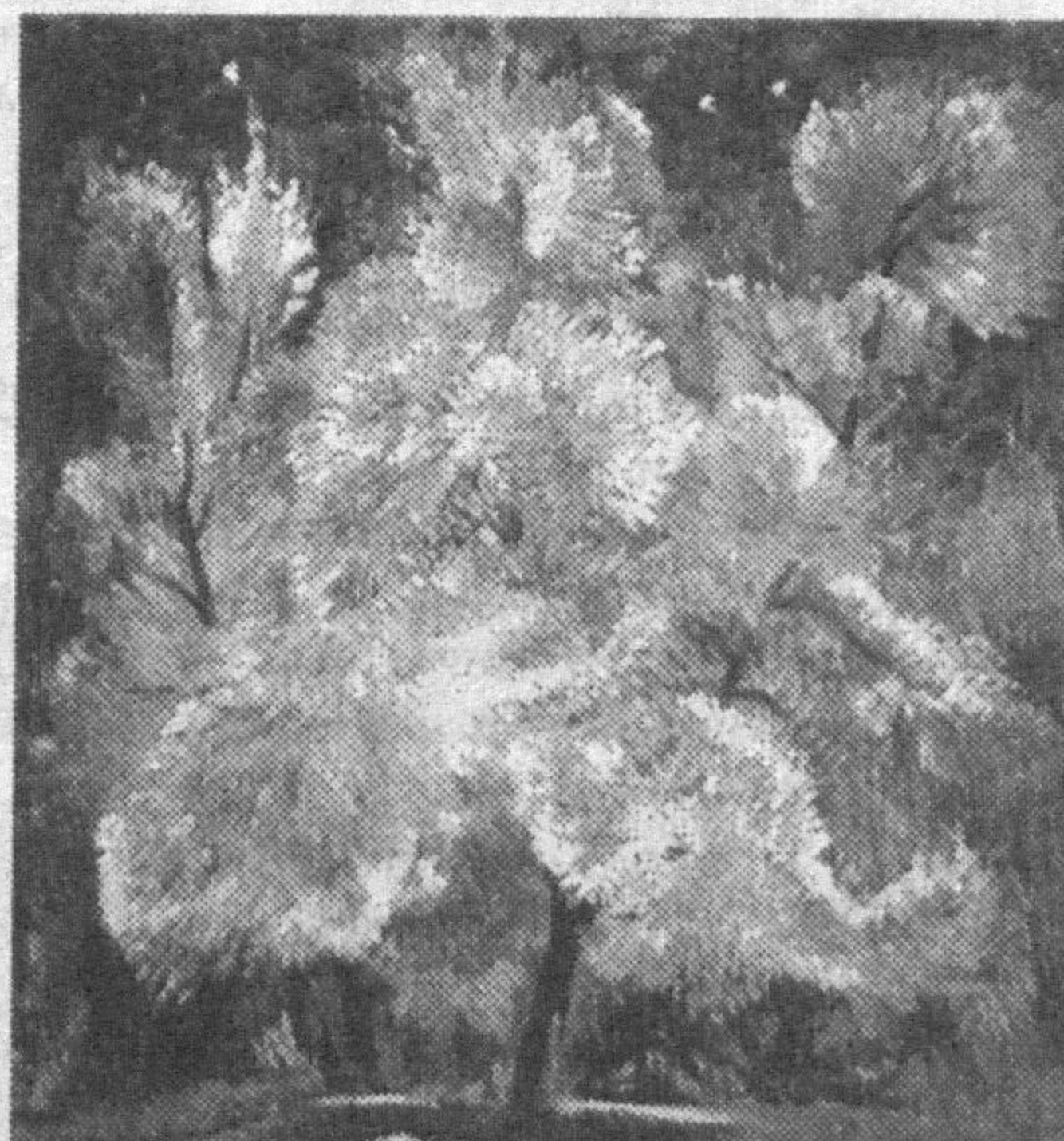
Натуранинг айнан ўзини кўчириш бугунги кунда санъат, ижод, асар деган тушунчалардан йироқлашгандай туюлган. Имяр ижод қилаётганда манзаранинг айнан ўзини кўчиримай, балки уни тасаввур ва тафаккурдан ўтказиб, уйғун ранглар жилосида асарлар ярат-

ри асосида яратилган бўлиб, унда кимсасиз чўл бағрига қоронғулик ичра сингиб кетган темирйўл ёқасида катта бўрибосар ит кимнидир кутаётган ҳолатда тасвирланган. Муаллифнинг бу асарида, бошқаларидан фарқли ўлароқ, ранглар ёркин эмас, атрофдаги сукутга, фойсиз кўриниш, гамгинлик томошабинни ўйлашга чорлайди.

1994 йили бир ғурух ижодкор дўстлари — Акмалжон Икромжонов, Мухаммадхон Нуриддинов ва Собиржон Раҳметовлар билан биргаликда Туркияда, Наврўз байрами арафасида ўз кўргазмаларини ташкил қилишга муваффақ бўлдилар. И.Мансуров ўзининг эллик йиллиги муносабати билан

Рассом устахонасида

Ёрқинта, сўнг Алматыда ва Тошкентда шахсий кўргазмаларини ташкил қилди. Бу кўргазмалар ижодкорнинг муҳлислар олдидаги сарҳисоби бўлиши билан бирга, кейинги ижоди учун маълум маънода босқин вазиёсини ҳам ўтади. И.Мансуров кўп йиллардан буюн Ўзбекистон рассомлар уюшмаси раҳбарлари

бўлимининг сардоридир. Машаққатли ишлари билан ҳуқуқимизнинг томонидан муносиб тақдирланди. 2002 йили "Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби" унвонига сазовор бўлди ва Бадий академиянинг кумуш медали билан тақдирланди.

Ҳозир айна камолот палласида ижод қилаётган Имяр Мансуровнинг яққо ягона орзуси Париж шаҳрида шахсий кўргазмасини ташкил қилишидир. Орзу йўлида тинмай ижод қилаётган рассом дўстимизга омад тилаб қоламиз.

Бобомиз КҮРБОН

ИККИ ЁНИК ҚАЛБ

Ўтган асрнинг 80-йиллари бошида виллоятимизга Тошкент маданият оқартув техникумини тамомлаган бир ғурух ёш мутахассислар келдилар. Виллоят маданият ишлари бошқармасида бўлиб ўтган суҳбатдан сўнг улар Гулистон туман маданият бўлимига юборилди. Ёш мутахассислар орасида Тўхтаниёз Тожиев ва Бибисора Тожиевлар оиласи ҳам бор эди. Уларни илиқ кутиб олишди.

Ёш мутахассислар ишга киришиб кетдилар. Айниқса, Тўхтаниёз Тожиев ўз маҳорати ва салоҳиятини ишга солиб, тез орада кўзга кўрина бошлади. Туман марказида замонавий андозада қурилган маданият саройи ишга туширилган, маданият-маърифий тадбирлар янада жонланди. Маданият уйи қошида ташкил этилган, мутахассис йўқлиги сабабли ўз фаолиятини тўхтатиш даражасига етиб қолган "Халқ театри" қайта тикланди. Бу ишга турмуш ўртоғи Бибисора Тожиевни ҳам жалб этди. Қисқа фурсат ичида "Бирова чоқ қазисанг", "Зумрад ва Қиммат", "Ерилот" асарлари сахналаштирилиб томошабинлар ҳукмига ҳавола этилди.

Тиниб-тиничмаган Тўхтаниёз Тожиев бу орада "Бешқарсақ" эркалар фольклор-этнографик жамоасини ҳам тузди. Ушбу жамоа виллоят ва республика миқёсида ўтказилган кўрик-танловларда фаол иштирок этиб, совринли ўринларни кўлга кирита бошлади. Бундан ташқари, у томонидан виллоятда биринчи мартаба хайрия тадбирлари ўтказилиб, тушган маблағ тумандаги мактаб-интернатларнинг ҳам таъминланган ўқувчиларига берилди.

Т.Тожиевнинг маҳоратини, малакали мутахассис эканлигини инобатга олган мутасаддилар уни маданият уйи директори этиб тайинлашди. Бу ишда ҳам у бор салоҳиятини ишга солиб, ўтказилаётган тадбирлар сифатини оширди, бадий ҳаваскорлик тўғрисида ва жамоалари сонини кенгайтирди. Туманда фаолият юриётган кишлоқ клубларига услубий ҳамда амалий ёрдам кўрсатиш йўлга қўйилди.

Тўхтаниёз ва Бибисора Тожиевлар 1996 йил Гулистон санъат коллежи қошида ташкил этилган "Маданий-маърифий ишлар ташкилотчиси" бўлимига ишга тақлиф қилинди.

Янги иш жойида ҳам қисқа фурсат ичида ўзларининг ижобий қирраларини намойиш эта билдилар. Тўхтаниёз Тожиев бўлим ўқувчиларига "Омавий тадбирлар режиссураси" фандан, Бибисора Тожиева эса "Драматургия асослари ва сценарий маҳорати" фандан дарс бера бошладилар.

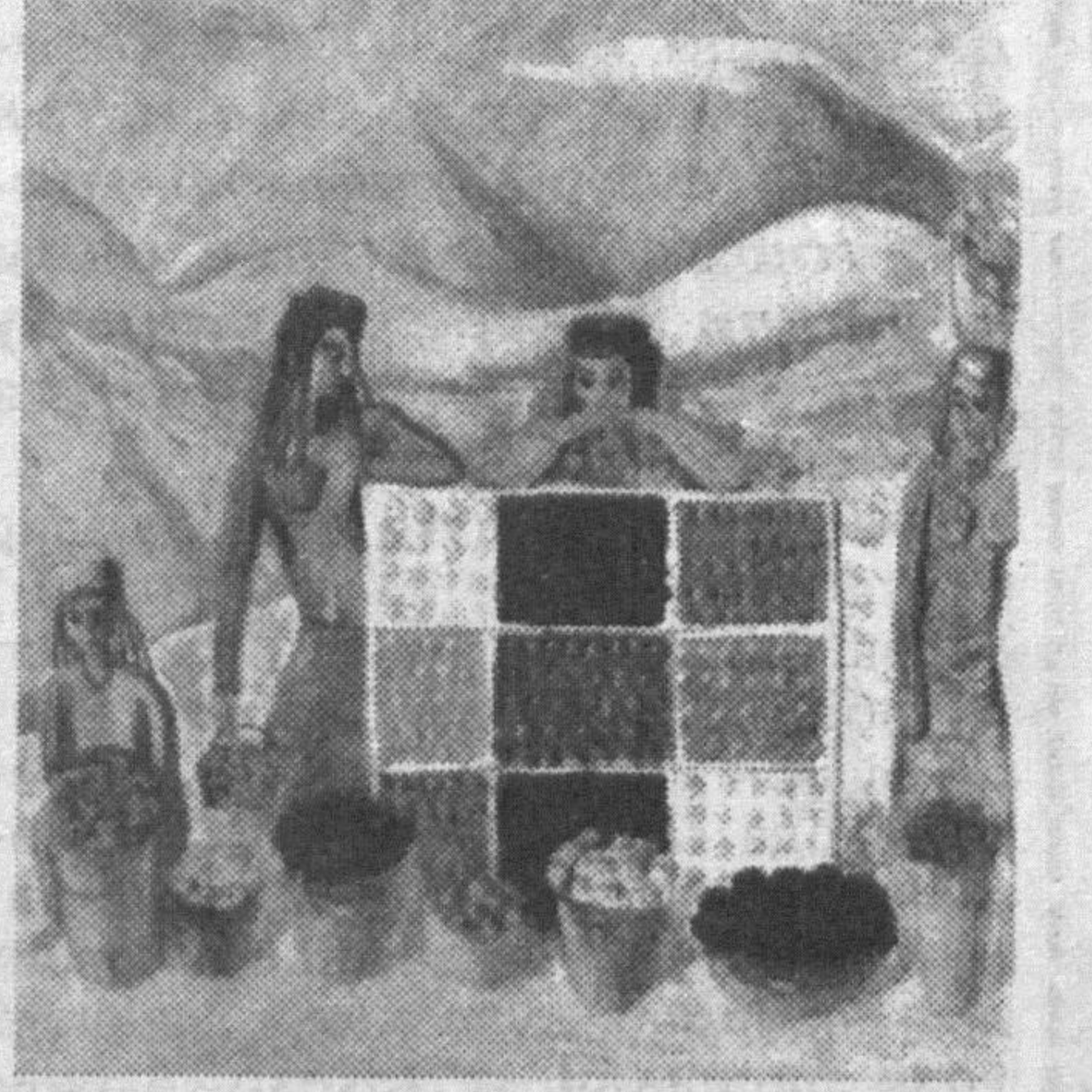
Т.Тожиев раҳбарлигидаги бадий жамоа қатор йиллар республика миқёсида ўтказилган "Наврўз" ва "Мустақиллик байрами" тантаналарида фаол иштирок этди. Мунтазам равишда ўзининг сценарийни асосида виллоят марказида ўтказилган катта тадбирлар ва театрлаштирилган томошаларга режиссёрлик қилди. У виллоятда биринчилардан бўлиб қадимги удумларимиздан ҳисобланган ёмғир чорлаш мақсадида ўтказилаётган "Суст хотин" ҳамда шамолни бар-тароф этиш учун ўтказилган "Чой момо" маросимларини сахнага олиб чиқди.

Тўхтаниёз Тожиевнинг сайёҳаракатлари натижасида коллеж қошида "Илҳом" ўқувчи-ёшлар театр студияси ташкил этилди. Студия қисқа вақт ичида "Богдан-тоғдан", "Шайтон тўри" спектаклини томошабинлар ҳукмига ҳавола этди. Шунингдек, Т.Тожиев Гулистон давлат университети қошидаги "Қувноқлар ва зукколар" жамоасига раҳбарлик қилиб, жамоанинг университетлараро республика миқёсида ўтказилган танловларда бир неча бор ғолибликни кўлга киритишига эришди.

Т.Тожиевнинг орзу-умидлари, ўз олдига қўйган максалларни кўп эди. Лекин бешафқат ўлим уни айна камолга етган 48 ёшида орамиздан олиб кетди. Ҳеч қачан фурсат ўтмай, оғир хасталиқдан Бибисора Тожиева ҳам вафот этди.

Тўхтаниёз ва Бибисора Тожиевларнинг қисқа умрлари давомида қилган кўплаб хайрли ишлари, миллий маданиятимиз, театр санъати, ёшларни мустақил ватанимизга садоқат руҳида тарбиялашдаги хизматлари биз дўстлари, ҳамкасблари қалбида абадий сақланиб қолади.

Адхам САМАНОВ,
Гулистон санъат
коллежи директори

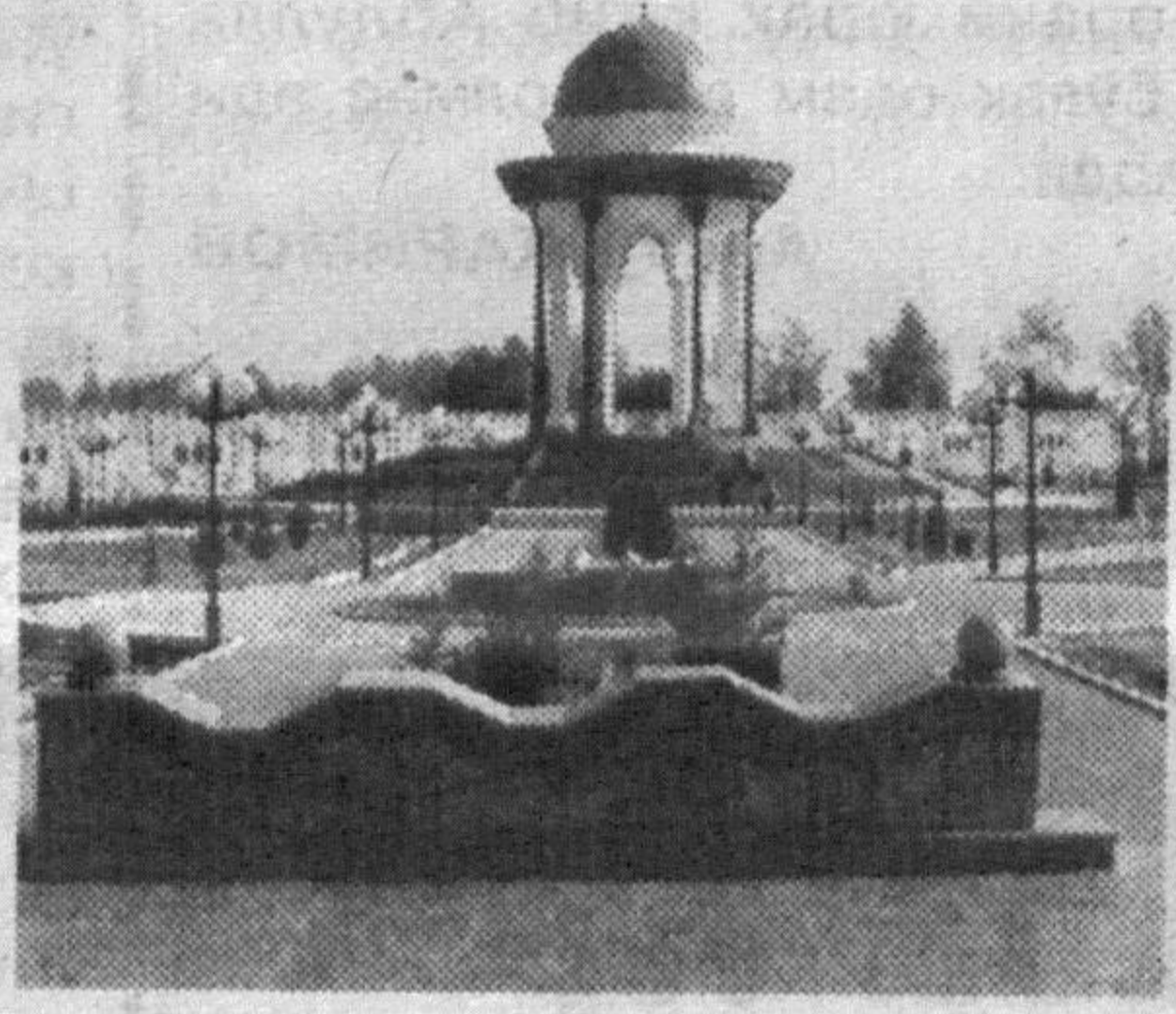

Маданий ҳаёт

Самарқанд шаҳрининг 2750 йиллигига бағишлаб, "Аждодлар мероси — беқиёс бойлигимиз" мавзусида халқ амалий санъати усталари ва ёш хунармандларнинг минтақавий республика кўргазмаси ўтказилди.

АЖДОДЛАР МЕРОСИ — БЕҚИЁС БОЙЛИГИМИЗ

Кўргазма Маданият ва спорт ишлари вазирлиги республика Халқ ижодиёти ва маданият-маърифий ишлар илмий-методик маркази ҳамда Самарқанд виллоят ҳокимлиги маданият ва спорт ишлари бошқармаси ҳамкорлигида ташкил этилган. Самарқанд шаҳридаги Ўзбекистон маданияти тарихи давлат музейида Фаргона, Андижон, Наманган виллоятлари халқ амалий санъати усталари ва ёш хунармандларнинг 500 дан зиёд сара ижод намуналари намойиш этилмоқда.

Марғилон шаҳрининг оилавий хунармандлари, атлас тўқувчи Шукрулло Содиков, попочи-каштаци Гулнора Исоқова, каштаци Рўзижон Содиков, Андижон шаҳридан миллий кўйроқч устаси Манзура Юсупова, анъанавий заргар уста, 74 ёшли Қодиржон Фозилов, мисгар уста Исмоилжон Қўчқоров, Чуст шаҳридан пичоқчи уста Отабек Хофизовларнинг ижодий ишлари томошабинлар, чет эллик меҳмонлар ҳамда соҳа мутахассисларида кизиқши уйғотди.

Мазкур кўргазма 16 июнга қадар Бухоро, Хива, Самарқанд ва Шаҳрисабз шаҳарларида фаолият кўрсатаётган амалий

"Марғилон ўрта асрларда", "Марғилон Кўқон хонлиги даврида" ва "Марғилон мустақиллик йилларида" мавзулари бўйича жиҳозланган. Марғилонлик хунармандлар томонидан тайёрланган заргарлик, мисгарлик, кўлолчилик, тўқувчилик, зардузлиқ асарлари томошабинларда катта кизиқши уйғотмоқда.

Шаҳарнинг 2000 йиллик тарихини кенг ва мукамал ёритиш, экспонатлар билан таъминлашда музейга ЎзФА археология институти, "Ўзбекмузей" жамғармаси, Ўзбекистон тарихи давлат музейи, Фаргона виллоят ўлкашунослик музейлари яқиндан ёрдам бердилар.

М.МАХМУДОВ

ҲАВАСКОРЛАР ФЕСТИВАЛИ

Пойтахтимиздаги Кино музейида "Видеоарт" деб номланган мини-фестивал бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Хорижий мамлакатлар билан дўстлик ва маданий-маърифий алоқалар жамиятлари кенгаши ҳамкорлигида ташкил этилган бу фестивалда видео ҳаваскор кино-ижодкорлар Д.Одиров, А.Қобулов, Н.Мононов, А.Улқо, В.Дубровский, О.Карпов ва У.Ахмедовлар ўз ишларини намойиш этдилар. Улар ёш бўлишларига қарамай, мавзу ва гоёни ифодалаш, сюжетли кадрлар яратиш борасида профессионал даражада суратга олинган асарлари билан томошабинларга эстетик завқ бағишладилар.

— Бу сафар катнашчилар сони у қадар кўп бўлмасда-да, ишларнинг кўпи мавзу ва маҳорат жиҳатидан эътиборни тортиди, — дейди Кино музейи директори Олег Карпов. — Баъзан ёшлар профессионал ижодкорлар илг-

майдиган нарсаларни ҳам кўра билдилар. Фестивалда бу яққол намойиш бўлди. Ишончманки, кўзги фестивалимиз бундан барака-лироқ бўлади.

Кино-видеоҳаваскорлар ҳамияти раҳбари Николай Чижов ўз таассуротлари ҳақида шундай деди:

— Мен бу фестивалда баъзи ёркин ва оригинал нарсаларни кўрганимдан хурсандман. Бу гапларни ёшлар ижоди ҳақидаги тажрибамдан келиб чиқиб айтилган. Агар ким бу фестивалда шунчалик томошабин сифатида катнашган бўлса ва киновидео яратувчилар сафига қўшилиши истаса, Мирзо Улуғбек номидаги Маданият саройида жойлашган жамиятимизга тақлиф этаман.

Биз ҳам бу тақлифга қўшилишимиз. Ким билади, балки бугунги томошабинлар ичидан келажакда киновидео санъатининг катта усталари этишиб чиқар!

Маданият ва санъат кўргазмаси залида ёш рассом Нафиса Гилманованинг наватбадаги шахсий кўргазмаси бўлиб ўтди. Ўзбекистон Бадий академияси аъзоси, классик натюрморт жанрида ижод қилаётган рассомнинг асарлари

Кўргазма Залларида

ОЛАМ НУР ОҒУШИДА

да ёркин ранглар уйғунлашиб, унда қундалик ҳаёт манзаралари, турли ноз-неъматлар реалистик тасвирланган. Нафиса Гилманова

суратларидаги ҳар бир ҳолат ва чизилар нафисликка йўғрилган, табиат мўъжизалари ранг-баранг акс этган.

Рассом қаламига мансуб натюрмортларнинг ўзи бир олам. Ҳар бир асарнинг ўз замани ва ўз осмони бор. Расмларга диққат билан қараган кишига улардан гўё нур таралаётгандек туюлади.

Кўргазмага қўйилган асарлар томошабинларга олам-олам завқ улашиб, гўзалликка чорлайди.

САХНАДА КИЧИК САНЪАТКОРЛАР

Бундан 20 йил аввал Алишер Навоий номидаги давлат академик катта театрида "Солншко" номи билан болалар тажриба студияси ташкил этилган. Ўтган давр мобайнида бу ғурух мукамаллашган академик опера-балет студиясига айланди.

Яқинда студиялар ва педагоглар ҳисобот концертларини намойиш этдилар. Биринчи бўлимида болалар байрам либрелларида ҳақиқий артистлардек чиқдилар. Иккинчи бўлимида эса "Қорқиз ва етти гном" спектакли намойиш этилди. Болалар билан биргаликда театр солистлари Яника Баграњская ва Евгений Баронин иш олиб борганлар. Улар болалар ҳақида тўққинла-ниб сўзладилар:

— Санъатга болани жуда эрта ўргатиш лозим. Чунки айнан бо-

лиқлик ўрганган нарсалар одамнинг ёдида бир умрга қолади. Эҳтимол, бу болаларнинг ҳаммаси ҳам профессионал санъаткор бўлмас, лекин ҳар бирининг қалбида санъатга муҳаббат уйғонди, гўзалликдан баҳра олиш ҳисси тарбияланади.

Бизнинг диққатимизни иккинчи студиячи ўзига тортиди. Улардан бири — ижтимоий йўналишдаги республика гимназияси ўқувчиси, 8 ёшли Зумрад Мухримова дастлаб ўзбекча рақсини қойиллатиб ижро этди, кейин кичик гномча ролида сахнада пайдо бўлди. Ҳозир мактабда фақат аъло баҳоларга ўқитган бу кизаларнинг орзуси яхши балерина бўлиш.

Тошкентдаги 220-мактабнинг 8-синф ўқувчиси Ришат Решетов италянча қўшиқларни меҳр

билан қуйлади. Бу бола айна пайтада профессионал сузиш билан ҳам шуғулланади. Ришат барча муаллимлар, хусусан, бадий раҳбар Талъат Бахромова миннатдорлик билдириб шундай деди:

— Устазолимиз бизнинг маънавий ота-оналаримиздир. Бу ерда ўрганганларимиз биз билан умрбод қолади. Барча муаллимларимизга раҳмат.

Кези келганда хормейстер Олга Булгакова, балетмейстер Владимир Смолин, концертмейстер Сабина Ибрагимова, мусиқа назарияси ўқитувчиси Юлиана Кривоускаяларнинг, театр раҳбарияти ва барча ходимларининг студия фаолиятига, санъатимиз келажакига қўшаётган ҳиссаларини алоҳид таъкидлашни истардик.

“ВАТАН ЯГОНАДИР, ВАТАН БИТТАДИР”

мавзусидаги энг яхши қўшиқ ва мусиқий асарлар республика танловининг

НИЗОМИ

Мустақиллик ўн олти йил давомида халқимиз руҳиятига, ҳаёт тарзига сингиб улгурган энг улғув ва энг азиз ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий байрамдир. Бу кўтулғ сана муносабати билан ёш авлод қалби ва онгига бебаҳо неъмат бўлиши мустақилликнинг беқиёс аҳамияти, она Ватанга муҳаббат ва садоқат туйғуларини янада чуқурроқ синдириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Ўзбекистон Ёзувчилар ва Бастакорлар уюшмалари, "Ўзбекнаво" эстрада бирлашмаси билан ҳамкорликда Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг ўн олти йиллик байрамига бағишлаб Ватанимиз истиқлолини тараннум этадиган "Ватан ягонадир, Ватан биттадир" мавзусидаги энг яхши қўшиқ ва мусиқий асарлар Республика танловини ўтказиш ташаббуси билан чиқди.

Танловни ўтказиш тартиби ва шартлари

Танловда иштирок этиш учун шоир, бастакор ва хонанда ҳамкорлигида яратилган Ватан ва истиқлол, миллий ўзликини англаш мавзусидаги янги қўшиқлар ва мусиқий асарлар қабул қилинади.

Қўшиқлар ва куйлар анъанавий ҳамда эстрада йўналишида яратилган бўлиб, улар миллий қадриятларимиз, урф-одатларимиз, халқимизнинг бунёдкорлиги, истиқлол даврида эришилган оламшумул ютуқларни тараннум этиши, юрдошларимизнинг бой ички оламини, орзу-умидларини акс эттириши лозим.

Танлов уч босқичда ташкил этилади:

I босқич 2007 йил 20 июндан 5 июлгача Қорақалпоғистон Республикасида, Тошкент шаҳрида, виллоятларда туман ва ша-

ҳарлар миқёсида бўлиб ўтади; II босқич 6 июндан 20 июлгача Қорақалпоғистон Республикаси ва виллоят марказлари ҳамда Тошкент шаҳрида виллоят босқич миқёсида бўлиб ўтади; III босқич 25-31 июл кунлари Тошкент шаҳрида Республика миқёсида ўтказилади.

Яқини босқичда Қорақалпоғистон Республикаси ва виллоятлардан 2 нафардан, Тошкент шаҳридан 4 нафар ғолиб деб топилган ижрочилар иштирок этади.

Танловда ёшдан катъий назар Ўзбекистон фуқароси бўлган профессионал ва ҳаваскор яқка ижрочилар ҳамда бадий жамоалар катнашишлари мумкин.

Танловга тақдим этилган асарларни баҳолашда унинг матни, мусиқа ва ижро маҳорати, қўшиқ мусиқасининг ўзига хослиги, мавзунинг янгилиги ва мазмундорлиги, Ватанга муҳаббат ва истиқлолга садоқат гоёларининг юксак бадий савияда ифода этилганлиги алоҳида аҳамият берилади.

Ҳар уч босқичда ҳам қўшиқ ва мусиқий асарлар 30 балли тизимда баҳоланади (матн, мусиқа ва хонандалик маҳорати учун 10 балдан).

Биринчи ва иккинчи босқичда ҳакамлар ҳайъати таркиби Қорақалпоғистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги, Тошкент шаҳри ва виллоятлар Маданият ва спорт ишлари бошқармалари, "Ўзбекнаво" бирлашмаси, Ёзувчилар ҳамда Бастакорлар уюшмаларининг ҳудудий

бўлимлари ва бошқа жамоат ташкилотлари вакилларидан таркиб топади.

Катнашчиларнинг чиқиш тартиби қуръа ташлаш йўли билан аниқланади. Қўшиқ ва мусиқий асарлар танловнинг барча босқичларида фақат жонли ижро этилиши талаб этилади.

Республика босқичида иштирок этувчиларнинг сафари билан боғлиқ барча харажатлар йўловчи ташкилот ёки иштирокчиларнинг ўзлари томонидан қопланади.

Ғолибларни тақдирлаш маросими ва яқини концерт 2007 йил 1 август кuni Тошкент шаҳрида ўтказилади.

Қўшиқ ва мусиқий асарларни қабул қилиш тартиби

Республика босқичига тавсия этилган:

— қўшиқ ва мусиқий асарларнинг матни, нотаси, аранжировкаси ва ижро фонограммаси;

— йўловчи томоннинг тавсияси ва ҳакамлар ҳайъати баённомасидан кўйирма; — ижрочининг 13 х 18 катталиқдаги 3 донга ижодий фотосурати танлов ташкилий қўмитасига 2007 йилнинг 23 июлига қадар Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони, 5-уй, 13-қават, 9-хона — Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг Театрлар ва томоша муассасалари ишлари бошқармасига тақдим этилиши лозим.

Танлов шартларига тўла жавоб бермайдиган қўшиқ ва мусиқий асарларга айрим мукофотлар берилмаслиги мумкин.

Берилмаган мукофотлар учун ажратилган маблағлар ҳакамлар ҳайъатининг қарори билан танлов иштирокчиларини қўшимча рағбатлантиришга йўналтирилиши мумкин.

Танлов йўналишлари бўйича тўпланган баллар тенг бўлиб қолган тақдирда даввоғарларга махсус дипломлар берилиб, пул мукофотлари тенг миқдорда тақсимланади.

Танловда ғолиб бўлган қўшиқ ва мусиқий асарлардан Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг ўн олти йиллигига бағишлаб Тошкент шаҳри, Қорақалпоғистон Республикаси ва виллоятларда ўтказилаётган байрам тантаналарида фойдаланилади.

ДЎСТЛИК КОНЦЕРТИ

Алишер Навоий номидаги академик катта театрида Ўзбекистон ва Россия санъат усталари иштирокида кеча бўлиб ўтди.

Санъат байрами композитор М.Глинканинг "Руслан ва Людмила" операсига баған увертюраси билан очилди. Театр симфоник оркестри ижросида Э.Направник, П.Чайковский, Н.Римский-Корсаков асарлари янгради. Оркестрга Ф.Ўқубжонов, А.Эргашев, Б.Худойкулов дирижёрлик қилдилар. Етақчи солистлардан Н.Султонов, А.Ражабов, Я.Баграњская, А.Абдуқаюмов, Т.Муҳамедова, Р.Шамуков романслар, ариялар, адажюларни маҳорат билан ижро этдилар.

Меҳмонлар бошқирдишчилик артистлар М.Ҳасанов, Р.Магадиев, Г.Шарипова ҳамда Новосибиркдан П.Шамориннинг во-

қал ансамбли тақдим этган дастурни мароқ билан томоша қилдилар. "Ўзбекистонликлар бизни жуда яхши кутиб олдилар, — дейди Павел Шаморин. — Айниқса, ўзбек композитори Икром Акбаровнинг "Ер кел" қўшиғи ва машҳур "Сияя Ташкент — звезда Востока" қўшиқлари учун ансамблимиз гулдур олишларида сазовор бўлди. Барча россияликлар номидан катта раҳмат!"

Кечада сўзга чиққан Россия Федерациясидан Ўзбекистон Республикасидан Фавкуллода ва мухтор элчиси Фарид Муборакшин икки давлат ўртасидаги ўзаро маданий ҳамкорлик алоқалари бундан буюн ҳам ривожланиб боришига тилак билдирди.

Ф.ФАХРУДИНОВА

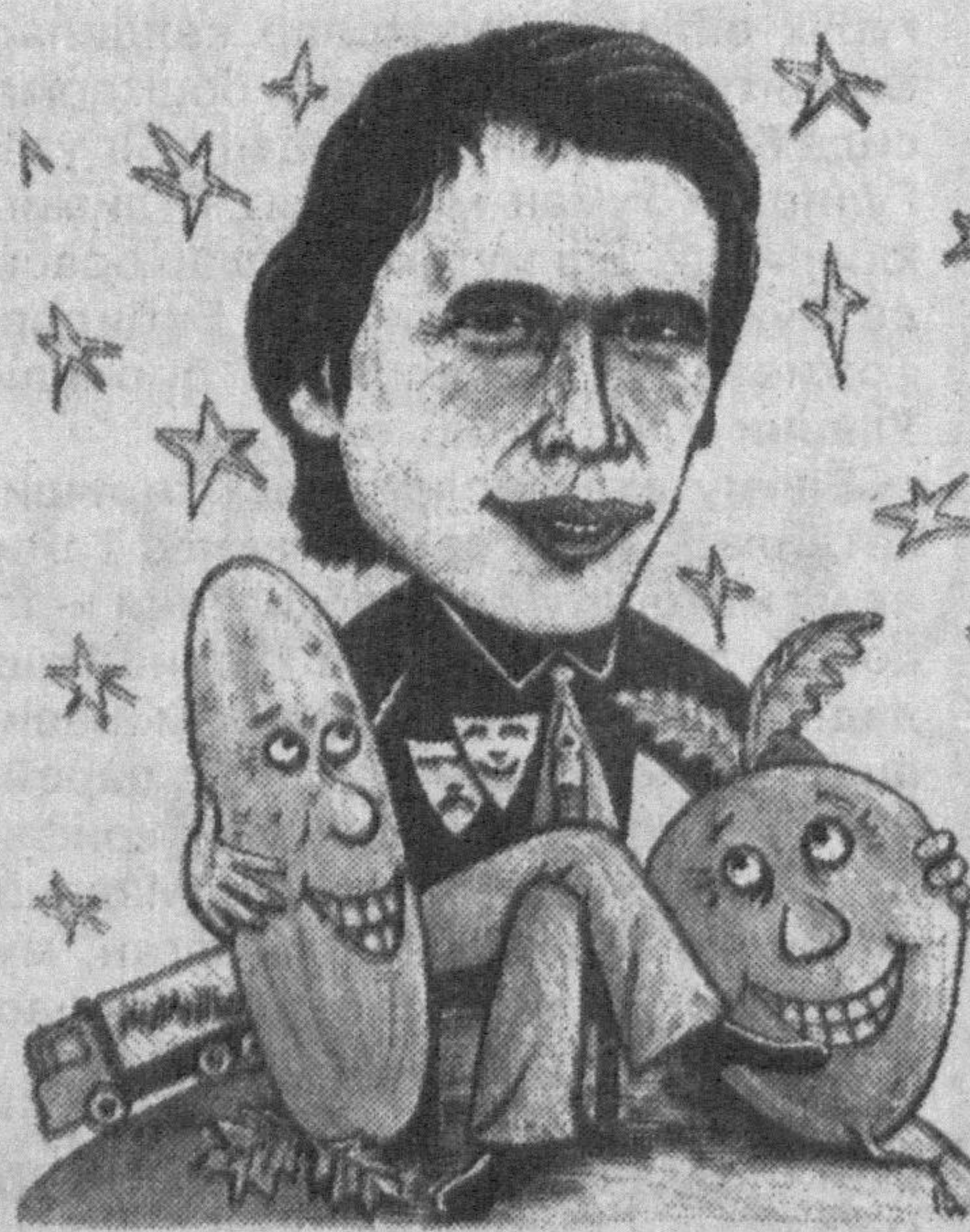
САБАБ

Бир жувон эримдан ажрашман, деб судьянинг олдига келибди.
— Хўш, нима учун эрингиз билан ажрашмоқчисиз, — сўрабди судья.
— Эрим кечқурун ётиб олиб сигарета чекади.
— Бу ажрашиш учун асос бўлмайди, ҳамма эркеклар ҳам чекади.
— Сабаб бўлади. Чунки эрим чекади, бу ҳам майли, уйқуираб кулгимни кулдон қилади! — дермиш жувон.

хайрон бўлиб сўрабди буфетчи.
— Дўстим учун ичдим, ўзим эса... ичишни ташладим, — дермиш йигит.

ЭЛЛИККА КҮНМАЯПТИ-Ю...

Болаларимизнинг топқирлигига гап йўқ-да.

АБДУЛЛА ҚИЗИК ҲАНГОМАЛАРИ

ЭХТИЁТКОРЛИК

Одамларимиз жуда эҳтиёткор-да. Бир бемор акаимиз шифокордан астойдил илтимос қилибди:
— Мен ўлсам касаллик варакамга СПИДдан ўлди деб ёзиб қўйсангиз!
— Ие, нимага энди? — хайрон бўлиб сўрабди шифокор.
— Хотинимнинг орқасидан биров эргашиб юрмайди-да! — дермиш бемор.

АВВАЛ ҲАМ...

Бир йигит ўн беш марта ўйнагани ҳам кўнгли тўлмайди. Ун олтинчисига уйланаётса, ўртоқлари уни ўртага олишибди:
— Энди шуниси билан тинчиб кетгин! Сенга тўна йиғавериб чўнтаклар ҳам шилиниб кетди!
Йигит ваъдани қуюқ қилиб чимликка кириб кетибди. Эртасига ўртоқлари хабар олгани келишса, йигит қотиб-қотиб кулармиш.

— Ха, намунча хурсандсан? Ун олтинчиси зўр чиқиб қолдими, а?
— Зўр чиққанини қўяверинглари, — дермиш йигит, — бу жувонга илгари ҳам икки марта уйланган эканман!

АЎСТИМ УЧУН...

Бир йигит ошхонага кираркан-да, иккита пиёлага ярим-яримдан ароқ куйдириб, уларни уриштириб, сўнг икковини ҳам бирин-кетин ичиб юбораркан. Буфетчи унинг бу қилигидан хайрон бўлибди:
— Ака, шунга битта қилиб ичворсангиз бўлмайди? — деб сўрабди.
— Биттаси ўзим учун, — йигит тушунтира кетибди. — Иккинчиси, янгиқўрғонлик дўстим учун. Оғайнимни ана шунга қилиб йўқлаб турмасам бўлмайди.
Икки-уч кун ўтиб, ўша йигит яна ошхонага кирибди. Бу гал негадир битта пиёлага ароқ куйдирибди.
— Дўстингиз учун ичмайсизми? —

Эшитилмаптими? — домла зарда билан унинг олдига келибди. — Унда сен доскага чиқ, мен сенинг ўринингга ўтираман, гапирасан, эшитиладимми, йўқми, синаб кўрамиз.
Улар жой алмашибди. Мамарайим овозини баралла кўйиб сайрай кетибди:
— Домла, кеча тўйда роса ичдилинг-а? Кейин маст бўлибди, рақоса билан роса уйнадингиз-а. Кейин...
— Бўлди, бўлди, — дермиш домла шоша-пиша. — Ростдан ҳам эшитилмас экан.

ҚАЙСИ АШУЛА?

Хотира деганлари баъзан панд бериб ҳам қўяди-да. Бир хофиз йигит тўйда ашула айтаётди, қўшиқнинг давомини эсидан чиқариб қўйибди. Тарини динирлаштириб туриб, доирачидан сўрабди:
— Нимаиди?
Доирачи елка қисибди. Хофиз скрипкачига имо қилибди. У ҳам:
— Эсимда йўқ, — деб жавоб қилибди.

Ударникчи йигит асбобларини жуда завок билан чалаётган экан. Хофизнинг кўзи унга тушиб, билмас шунчалик берилиб чалармиди, деб унга савол ташлабди:
— Сўзи нимаиди?
— Қайси ашула-нинг? — дермиш ударникчи йигит

ЧАЛА ИШ

— Ўғлинг яна чўнтагимга тушиб, пул ўғирлапти, — эр хуноб бўлиб хотинига ўғлидан шикоят қилибди.
— Нега энди бунга ўғлимдан кўрасиз... — хотини ўғлининг тарафини олибди. — Балки пулни мен олаётгандирман...
— Бўлиши мумкин эмас, — дебди эр.
— Нега энди?
— Чунки чўнтагимда унча-мунча пул қоляпти. Сен бир иш қилсанг чала қилмайсан.

ШАХМАТНИНГ ИСИ

Хотин ярим кечаси уйига қайтган эрига ўдағайлабди:
— Шу пайтгача қаерларда юрибсиз?
— Ошнам Эшмат билан шахмат ўйнадик, — пинак бузмай жавоб қилибди эр.
— Унда нега энди озғиндан ароқ хиди келяпти? — хотин терговни давом эттирибди.
— Нима, шахматнинг хиди келиши керакмиди? — дермиш эр пинагини бузмай.

ҲАҚИҚАТ

Мамарайимнинг "билагон"лиги етмагандай, охири партага ўтириб олиб, тўполон қилгани қилган экан. Домланинг жажли чикиб:
— Жим ўтир, Мамарайим, — деса:
— Нималар даяпасиз, домла, менга эшитилмапти, — деб баттар жажлини чиқарар экан.

Отимни дадилроқ қамчиланганим, Во ажаб, йўлимга тикан ташлади...

ШОИРНИНГ ХОТИНИ

Ҳаммасини билади ёддан, Эри битган ҳар бир сатрини. Шоир гоҳо мақтаниб, кўяр:
— Хотин билар шеърнинг қадрини!

Аслида-чи, шоирнинг ўзи Ўқийвери қуяр қулоққа Шўрлик хотин безор бўлса-да, Тинглар, яна кўчирар оққа.

Тўлкин ЭШБЕК

Хотира

“ШОИРНИ ЙЎҚЛАБ ТУРИНГ...”

КАМОЛИЙ ЗИЁРАТИ

Муҳаммад Юсуф ҳар сафар Балкичи, Чинободга келганида янги-янги дўстлар, жўралар орттиради. Олдики, содда давраларини яхши кўради. Бир кун шоирни чинободлик Камолий тахаллусли шоирнинг фарзандлари билан таништирдим.

— У шоир бобо қачон яшаб ўтган? — деб олди Муҳаммад Юсуф бироз жиддийлашиб.
— Утганига 30 йилдан ошди, қабри шу ерда, — дедим мен.

Муҳаммаджон даврада ўтирган Камолийнинг фарзандларига, шоир қабрини зиёрат қилиб келамиз, деб олди. Кўпчилик бўлиб қабристонга бордик, Қуръон тиловат қилдик. Шундан сўнг Муҳаммаджон гўрковани йўқлаб қолди. Биз у кишини уйдан чиқариб чиқдик. Шоир гўрковга бир тугам пулни тутқазиб:
— Сиздан илтимос, шу қабристонга дафн қилинган шоир бобонинг қабрини супуриб-сидириб туринг, руҳи шод бўлади! — деди.

ШОИРЛАР БАҲСИ

Чинободда Наврўз байрами муносабати билан халқ сайили ўтаётган эди. Аскиячилар, қўшиқ шайдолари даврага кўрк берардилар.
Навбат мушоирага келди. Шоир Шўкур Қурбон ўзгача бир шавқ билан шеър ўқиди. Мухлислар Шўкуржонни ҳамкишлоқ сифатида яхши танирдилар. Шу боис улар шоир шеърларини яхши олқишладилар.
Навбат Муҳаммад Юсуфга берилди. Даврага бамосоли жон кирди.
Шўкур Қурбон аста кулгимга пичирлади:
— Бу сафар улоқ Муҳаммад-жонга кетди!
Орадан бир кун ўтиб, яқин танишимизнинг тўйига бордик. У ерда ҳам шоирларни таниб қолган мухлислар шеър ўқишларини сўраб қолдилар.
Яна шоирлар баҳси бошланди.

Бу сафар Шўкуржонга олқиш кўпроқ бўлди шекилли, Муҳаммаджон мен томон эғрилиб:
— Улоқни ўнгариш гали бугун Шўкур акамга келди! — деди.

ҲАЙБУЛЛА АКА — ЗҮР ОЛИМИ

Бир кун Муҳаммад Юсуф билан суҳбатлашиб ўтириб, устоз Ҳайбулла акани эслаб қолдик.
— Домланинг гайратига, бетиним меҳнат қилишига тан бераман, — дедим мен. — Энди шеърятга ҳам қўл ураётганлар, қойил-а!
— Ха, — деди Муҳаммаджон, — дадамиз беназир инсон, шеърлари ёмон эмас, лекин Ҳайбулла ас-Салом — энг аввало зўр олим!

БОРИНГА ШУКУР

Муҳаммад Юсуф билан суҳбатлардан бирида:
— Назирага бағишлаб ҳам шеър ёзганмисиз? — деб сўраб қолдим.
— Албатта, — деди шоир шўшилиб, — ижодимнинг саксон фоизи унга бағишланган!
— Йў-е, — дедим атайин, — қани бирортасини эшитайлик-чи?
Муҳаммаджон завқ билан шеър ўқий бошлади:

Ойдиним, кўнгилда бир қўш безайлик, Гулим, юр, дилим, юр, гулзор кезайлик. Биз энди тўйсак ҳам висолдан тўйиб, Биз энди безсак ҳам — бахтдан безайлик... Муҳаммад қадрига етмаган эй ҳур — Боринга шуқурлар, боринга шуқур!

Бу қуйма сатрлар кейинчалик "Рафикамга" шеърига хотима бўлишни ўшанда ким уйлабди, дейсиз!

ПУШКИННИНГ КҮЛИ

Муҳаммад Юсуф кичикқўнғил, меҳмонни эъозлашни биладиган шинаванд инсон эди.

1999 йилнинг январ ойида Ўзбекистон Езувчилар уюшмасида қўришдик. Суҳбатимиз узоқ вақт давом этди.
— Янги манзилингизни билмайман, — дедим мен.
— Бажонидил, — деди шоир. — Нокаментарликка йўлмангу, Ҳамид Олимжон метро бекатидан ўтгандан кейин Пушкин майдони келди. Шундоқ қарасангиз, Пушкин ҳазратлари қўли билан ишора қилиб "Шу атрофда мен катоним меҳнат қилишига тан берман, — дедим мен. — Энди шеърятга ҳам қўл ураётганлар, қойил-а!" деб кўрсатиб турибди. Ўша жой — менинг янги манзилим!

ПОЛВОНЛАРИНИНГ ЕҒАНИ — ҲАЛОЛИ

Водиллик Турсунали полвон республикамизда ҳамма танийди. Муҳаммад Юсуф унга атаб "Тўн" сарлаҳвали шеър ёзган.
Бир кун шоир билан биргаликда Полвон томоша кўрсатаётган жойга бордик. Тумонат одам Турсунали полвон ўғиллари билан тош кўтариш, автобусни жойидан қўзғатиш каби мураккаб машқларни осонгина бажарарди. Полвоннинг рафикаси Гулчехра-хон эса баҳайбат илони буйнига ўраб, ҳар хунарга соларди.
Томоша тугаб, Турсунали полвон "командаси" тушлик қилишга отланди. Шоир билан мени ҳам тушликка таклиф қилишди. Меҳмонлар учун чойхона палов қилинган экан. Ҳаммаси стол атрофига ҳам бўлишгач, катта палов палов сузиб келинди. Биз қорнимиз тўқлиги сабабли, паловдан бир-икки ошам олдик-да, тўхтадик. Полвонлар эса хаш-паш дегунча лагани тозалаб қўйишди. Кейин маза қилиб, аччиқ кўк чой ичишди.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Полвонлар хузурдан чиққач, Муҳаммаджон менга юзланиб:
— Ака, полвонларнинг егани — ҳалол! Биз ҳам ўшалардек меҳнат қилсак, кўпроқ ош еримдик, — деди ҳавас билан.

Дунё кенг...

ТОШОДАМЛАР ҲАМ "ФАРИШТАЛАРИ"МИ?

Тинч океанидаги Пасхи оролида тадқиқот олиб борган профессор Эрнест Мулдашев раҳбарлигидаги экспедициянинг таҳминга кўра, ўз вақтида оролда 1 200 000 та тошодам бўлган, улар юра олган экан. Э.Мулдашевнинг фикрича, тошдан яратилган одам қиёфали ҳайкалларнинг бу ерда бажарадиган алоҳида вазифалари бўлган.

—Пасхи оролидаги тошодамлар ўзига хос ўлим "фаришталари" бўлишган, деган фикр бизда тибет табибларини ўрганиш асосида пайдо бўлган эди. Гап шундаки, тошодамларда гавданинг айрим аъзолари биланар-биланмас тарзда: оёқлар йўқ, бош қаноғи ҳам сезилар-сезилмас, қўлларнинг шунчаки ўрни биланади ва ҳокзоа. Аксинча, қўзлар, бурун, кулоқ ва оғиз аниқ-тиниқ, бўртиб қўзга ташланади. Бу аъзолар эса тибет табибларида ўлим аъзолари ҳисобланади, чунки айни шу аъзолар орқали ўлим одам организмга кирар экан, — дейди Э.Мулдашев.

Яқинда одам организмда апоптоза гени, яъни "ўлим гени" борлиги аниқланди. Демак, ўлим одам организмни ҳужайраларнинг генетик дастурига жойланган. Бироқ "ўлим гени"га таъсир кўрсатиш методлари ҳали ишлаб чиқилмаган.

Модомки, Пасхи оролидаги тошодамлар ўлим "фаришталари" бўлган бўлишса, бу тош ҳайкаллар тирик организмларга қандай таъсир ўтказиб олган, деган саволга Э.Мулдашев қуйидагича жавоб берган:

— Қўллаб ривоят ва мифларда тош тирик мавжудот саналади, у нафақат хотирага эга, айни пайтда, ўзидан ахборот тартибиди энергияни таркатади ҳам. Агар бу тошодамларнинг ер ости оламидан келувчи Мана "тош энергияси"дан кувват олиб юргани, тик тургани ҳақидаги ривоятни эътиборда тутсак, ер тагидаги Шамбала Пасхи оролидаги тошодамлар воситасида ер устидидаги одам ҳаётини ўлим орқали тартибга солиб турганини таҳмин қилишимиз мумкин.

Олимнинг таъкидлашича, тириклик оқимини ҳужайралар ҳаёт дастурини ўзгартириш йўли билан тартибга солиб туриш "ўлим гени" орқали амалга оширилади. Бундай таъсир тўқил, нур юбориш йўли билан кўрсатилади. Қолаверса, одам умрининг бардавониликга нафақат унинг соғлимига, шунингдек, қандайдир умумсамоқий сабабларга ҳам боғлиқ. Эҳтимолки, Пасхи оролидаги тошодамлар ўз вақтида ана ўша вазифаларини бажаришган, яъни улардан "ўлим энергияси"ни таратиб, ердаги тириклик ва ўлим мувозанатини тартибга солиб туришда фойдаланилган.

— Агар қадимий диний қарашларга эътибор берсак, дастлаб ерда одамзод умрибоқий яшаган, кишилар ўзларининг қариб ишдан чиқиб кетган аъзоларини янги ва ёшига алмаштиришган экан. Лотин Америкасидаги айрим қадимий ҳайкаллар шундан далolat беради. Ерда ўн метрли улкан одамлар яшаган Лимурия даврида шундай бўлган. Бироқ бу одамлар ҳам ўзларига берилган беҳад қатта имкониятлардан фойдаланмаган бўлиши мумкин. Оқибатда офат рўй бериб, Лемуриянинг бир қисми сувга фарқ бўлган.

Шундан сўнг, 4 000 000 йил бурун, тангрлар ердаги ҳаётга ўлимни йўллашиб, одамлар ўз тана аъзоларини янгилаб, умрларини узайтириш имконидан маҳрум этилган ҳамда яратганининг сўрвондан ўтиб тозаргач, янги танада қайта туғилишган. Шуллардан келиб чиқиб айтиш мумкинки, эҳтимол Пасхи оролидаги тошодамлар вақт-вақти билан одамлар ва жамки тирик мавжудотлар танига "ўлим гени"ни ўтказиб, тириклик мувозанатини бошқариб туриш учун яратилгандир.

Э.Мулдашев бошчилигидаги экспедициянинг Пасхи оролининг ер ости оламидан кўрган-кечирганлари ҳақида газетамизнинг келгуси сонида ўқийсиз.

Мансуржон ХОЛМЕДОВнинг

вафоти муносабати билан қуқур таъзия изхор этади.

Бир жуфт ҳазил

САБОҚ

Тилимни чиқарган онам бир кун: — Тилингни тийиб юр, кам гапир, деди.
Юришни ўргатган отам ўгити: — Ҳой бола, ўйлаброқ қадам бос энди...
Афсус, бурро бўлди менинг тилганим, Уни тия олмай едим қанча панд.
Югуришдан эса тўхтамас оёқ, Вазмин бўлайин деб уринмай ҳарчанд.
— Пухта билим ол, деб дарс берган устоз Мени дадилликка бошлади.

ШОИРНИНГ ХОТИНИ

Ҳаммасини билади ёддан, Эри битган ҳар бир сатрини. Шоир гоҳо мақтаниб, кўяр:
— Хотин билар шеърнинг қадрини!

Аслида-чи, шоирнинг ўзи Ўқийвери қуяр қулоққа Шўрлик хотин безор бўлса-да, Тинглар, яна кўчирар оққа.

СУДОКУ

Бўйи ва эни бўйлаб 1 дан 9 гача бўлган сонлар, шунингдек 9 та 9 хонали ажратилган блокларда ҳам 1 дан 9 гача бўлган рақамлар такрорланмаслиги шарт.

Sudoku grid 1: 6 5 8 4 2 1, 6 2 7 8 9, 9 8 2 1 6, 2 6 4 7 3 5, 6 5 9 8 1 4, 2 4 7 5 1 6, 4 5 6 8 2, 5 8 7 9 6, 3 1 6 4 5 9

Sudoku grid 2: 4 8 6 7 2, 6 3 2 9, 5 7 4 1, 1 2 7 4, 4 8 6 5 3, 5 2 7 9, 8 5 2 3, 2 9 1 8, 7 4 3 2 9

Тузувчи: Файзулла АБДУЛЛАЕВ

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРАЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЕЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati. Манзил: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32. Кабулхона — 133-52-91. Котибият — 136-56-50.